

КИШЛОК ХАККИДАТИ

1990 йил 18 март

ЯКШАНБА

№ 64-65
(4 858—4 859)

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади

Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади

Баҳоси 5 тийин

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1990 йил 16 мартда КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишлари давом эттирди. Пленумда КПСС Уставининг лойиҳаси ва кун тартибидagi бошқа масалалар муҳокама қилинди.

Пленум ишида шаҳар, район, баъзи бошланғич партия ташкилотлари партия комитетларининг секретарлари, шунингдек, КПССдан СССР халқ депутатлари қатнашдилар.

Музокараларда СССР Олий Совети Экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш комитетининг раиси Қ. Саликов, Қарағанда металлургия комбинатининг пулат қуувчиси К. З. Ромазанов, Украина Компартияси Полтава область комитетининг биринчи секретари А. С. Мяхота, Тюмень области КПСС Ханти-Мансислар округ комитетининг биринчи секретари В. А. Чурилов, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти Бош сийёсий бошқармасининг бошлиғи А. Д. Лизичев, КПСС Татаристон область комитетининг биринчи секретари М. Ш. Шаймиев, «Ижевск» механика заводи ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитетининг секретари Г. В. Сивец, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий Фанлар академиясининг ректори Р. Г. Яновский, Қозғистон Компартияси Мар-

казий Комитетининг биринчи секретари Н. А. Назарбоев, Москва шаҳар Ворошилов район партия комитетининг биринчи секретари А. И. Земсков, Донецк область Макеевка шаҳридаги «Советская» шахтаси партия комитетининг секретари С. В. Рафаилов, Иркутск политехника институтининг партия комитетининг секретари Б. Б. Пономарев, Литва Компартияси (КПСС ҳақидаги дастурига амал қилувчи) муваққат Марказий Комитетининг биринчи секретари М. М. Бураковичус, КПСС Марказий Комитетининг секретари Л. Н. Зайков, Украина Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари С. И. Гуренко, Москва Олий партия мактаби партия комитетининг секретари В. И. Митрохин, КПСС Тува область комитетининг биринчи секретари Г. Ч. Ширшин, Куйбисhev авиация заводининг йиғувчи слесари Г. И. Ануфриев, КПСС Ростов область комитетининг биринчи секретари Б. М. Володин, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Ю. А. Прокофьев, Минск соатсозлик заводи партия комитетининг секретари В. В. Чикин, Украина Компартияси Черкасси область комитетининг биринчи секретари А. А. Ружицкий, Туркменистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. А. Ниёзов, Мос-

ква область, Жуковский шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ю. Н. Шогин сўзга чиқдилар.

КПСС Устави лойиҳасини пухта ишлаб чиқиш ва Марказий Комитет Пленумининг бошқа ҳужжатларини тайёрлаш таҳрир комиссиясидан Г. П. Разумовский сўзга чиқди.

Пленум «КПССнинг XXVIII съездини чақириш, партияда ҳисобот-сайлов кампаниясини ўтказиш муддатлари, вакиллик нормаси ва съезд делегатларини сайлаш тартиби тўғрисида» қарор қабул қилди.

Пленум тушган мулоҳазаларни ва бўлиб ўтган муҳокаmani эътиборга олиб, КПСС Устави лойиҳасини пишиқ-пухта ишлаб чиқишни таҳрир хайъати билан Марказий Комитет Сийёсий бюросига топширди (лойиҳа матбуотда эълон қилинади).

Пленумда Россия партия конференциясини ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Пленум КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссияси тўғрисидаги низоми лойиҳасини маъқуллади.

КПСС Марказий Комитетининг Пленумида М. С. Горбачев яқунловчи нутқ сўзлади.

Шу билан КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишлари тугаллади.

Эртага Тошкентда республика агросаноат комплекси ходимлари курултойи очилади.
Анжуман қатнашчиларига алангали салом!

АГРОСАНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ЭКИШ ҚИЗГИН

Сурхондарёда маккажўхори эка бошладилар. Вилотнинг жанубий районлари — Термиз, Шеробод, Ленин йўли районлари дала-ларига экиш агрегатлари олиб чиқилди. Дон учун етиштириладиган маккажўхори дала-ларида иш аниқсиз қизгин. Маккажўхориға ажратилган 13,7 минг гектар ернинг деярли ярмида дон учун маккажўхори етиштирилди.

Областда баҳор юмушлари бошлангичига 450 та экиш агрегати тайёрлаб қўйилди. Қўлай об-ҳаво баҳор экишини қисқа муддатда — етти-саккиз иш кунига тугаллаш мумкин.

ХАМ ПАХТА, ХАМ МЕВА

Наманган районидagi «Ленинград» колхозининг боғлари бу йил тўрт баравар негизди. Бунинг устига пахта тоқорлар энди картошка ва нўхот етиштириш билан ҳам шуғулланишга аҳд қилдилар.

Боғлар, узумзорлар ва бошқа кишлоқ ҳўжалик экинлари майдонларини кенгайтириш Наманган обла-стида одат тусига кирди. Энди янги боғ-роғлар 3300 гектар ерни эгаллайди. Бир вақтининг ўзида шахсий еридан ҳўжаликлар ҳам ри-вожлантирилса, яқин йилларда негизтаҳалларда унча қиммат бўлмаган сер-вистини маҳсулотлар қўлай-шидан умид қилиш мумкин.

ЎЗИМИЗ ҚАЙТА ИШЛАЙМИЗ

Мархамат районидagi «Пахтакор» колхозиди ишга туширилган янги консерва цехида энди олтинчи киши — асосан кишлоқ ёшлари меҳнат қилиди.

Цех йилгига икки миллион банка маҳсулот ишлаб чиқаришга мўлжалланган. Колхоз берган хом ашёдан ташқари бу ерда кишлоқ аҳоли-сининг шахсий томоқчалари-да етиштирилган सबзот, мева, узум ҳам қайта ишланади.

Районда янги тармоқни ҳар томонлама ривожланти-ришга ҳаракат қилинапти. Утган йилдан буён бу ердаги Свердлов номи колхозда консерва цехи ишлаб тур-ди, Октябрь 50 йилгига но-ми колхозда эса забзавот-ме-ва омбори қурилмоқда. Омбор йилда яна бир кон-серва цехи бунёд этилади. (ЎЗТАҒ).

Поп районидagi «Поп» совхозининг Дилфуза Алиева бошлиқ бригада заршунослари ҳам жумҳурият агросаноат комплекси ходимларининг курултойини ёруғ юз билан қаршилادилар. Утган йили 132 гектар ернинг ҳар гекта-ридан пландagi 26 центнер ўрнига қарийб 30 центнердан оқ олтин йиғиштириб олинди. Янги ҳосилнинг асосий қисми юқори навларга сотилди. Ҳал қилувчи дала-ларда бригада сарқорининг омидорлиги, тадбиркорлиги ва та-шаббускорлиги муҳим омил бўлди. Пешқадамлар айни кунларда қўлни қўлга бериб, баҳорги дала ишларини уюшқонлик билан олиб боришмоқда.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Дилфуза Алиева сувчи Раҳимжон Ҳолиқов билан гадаги тадбирлар хусусида фикрлашмоқда.

М. ХУДОЙҚУЛОВ олган сурат.

ҲОСИЛ ТАМАЛИ

Бултур колхозини меҳнаткашлари зиммаларидagi план ва мажбуриятларни ошириб бажардилар. Дала-ларга ҳар қачонгидан қўй-лахта, пилла, забзавот ва полиз маҳсулотларини сотил-ди. Бунда бригадани зар-шуносларининг ҳам муносиб ҳиссаси бор.

Биз 100 гектар майдонда деҳқончилик қилиб, ҳар гектар ердан 32,5 центнердан хирмон кўтардик. Қабул пунктга 325 тонна оқ ол-тин етиштирдик. Бу ҳосил-ни етиштириш осон бўлма-ди, албатта.

Жами майдонда бир текис қўчат ундириб олинди, деб қувончимизни ўзаро баҳам қўриб турганимизда бемав-ригит совуқ тушди. Натияжада аксарият пайкалга қайта чи-гит экилди, ниҳол ривож-и орғага сурилди. Қарангиз, табиат синови шу билангина чегараланимади. Ўзганинг шонасига шона, гулга гул қўшилиётган паллада сув тақчиллиги рўй бердики, бу ҳол ялпи хирмон салмоғига бирмунча таъсир кўрсатди. Шунга қарамастан машақ-қатли меҳнат билан мўлжал-даги хом ашё тайёрланди.

Айтмоқчиманки, деҳқон учун қўлай келган йилнинг ўзи йўқ. Ҳамжонхатлик, тад-биркорлик билан иш юртил-ган, меҳнатни ташкил этиш-ва рағбатлантиришнинг ил-

гор усуллари кенг қўлланил-ган жойда муваффақиятга эришилверади. Тажриба шу-ни исботламоқда.

Амалдagi йилда меҳнат аҳли 84 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан, жами 294 тонна пахта етиштиришга астойдил бел боғлаган. Шу ниятда куздаёқ ерларнинг ҳаммаси чуқур ва сифатли шудролаб қўйил-ган, ҳайдов олдидан гектар ҳисобига 20—25 тоннадан гуғит солинган эди. Қиш мо-байнида Тўймурод Исмаилов, Шариф Жалилов, Бўстон Холлов каби сувчиларимиз пайкаллари яхобга қондир-дилар. Айни кунларда эса майдонларни текислаш, ма-ҳаллий ўғит жамғариш, арқ-зоуворларни тартибга келти-риш авжида. Бунда меҳани-заторлар О. Шарипов, С. Икромов ва Р. Саидов гай-рат-шижоат кўрсатишапти. Уларнинг ҳар бири кунлик нормани 1,5—2 ҳисса оши-риб адо этмоқда.

Иморат пойдевори билан мустаҳкам деганларидек, бўғуси ҳосил ҳам пухта тамаил қўйилгандайгина қўлга киритилди. Бу ҳаммамиз-нинг эътиборимизда ту-рибди.

Р. НАБИЕВ,
Бухоро районидagi «Ленин йўли» колхозининг брига-да бошлиғи.

ЯНГИ НАВЛАР

Ҳўжабод районидagi Зо-вурак адир ерларига ҳар кунини урик ва олхўрининг эрта пишар навлари экин-моқда. Кунига 2 гектар адир-га қўчат ўтказётган Ок-тябрь 70 йилгига номи богдорчилик-узумчилик сов-хозининг Раҳмонберди Толи-пов бошлиқ бригадаси бог-биркорлик билан иш кунлик тобора кўпроқ янги боғлар барпо этишмоқда.

Улар ўн икки гектар адир ерларга қўчат экиб бўлиш-ди, бу ерга сув насослар ёрдамида олиб келинади. Бригада аъзолари бу йил баҳорда жами 50 гектар ер-ни ўзлаштиришни ният қил-ганлар. Айтганча, утган йил кузда улар бу ерда 30 гек-тарли шафтолизор барпо эт-ган эдилар.

М. С. ГОРБАЧЕВ МУХБИРЛАР БИЛАН УЧРАШДИ

Илгари хабар берилгани-дек, 15 март куни СССР халқ депутатларининг нав-батдан ташқари учинчи Соезди ўз ишлари тамомлаши билан Кремлда М. С. Горбачев мухбирлар билан учрашди.

Президент бундай ле-ди: хайрли кеч, ҳурматли хоним-лар ва жаноблар, қадрли ўр-тоқлар! Мамлакатимиз учун, қайта қуриш сийсати учун муҳим бўлган, меҳнат назарида асосий масалаларни ҳал қилиш учун чақирилган СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи Соезди ўз ишлари тамомлади. Қайта қуриш жараёнини мантиқининг ўзи бизни ҳо-кимиятнинг олий поғонасиди-да туб ўзгаришлар қилишга, мамлакатимиз тарихида би-ринчи марта президентлик идора усулини жорий этиш билан боғлиқ туб қарорлар-ни қабул этишга ундади.

Бундан бир йил аввал ва ҳатто бир неча ой аввал биз мамлакатимиз шаронтида бу иш мақсадга мувофиқ эмас, деган фикрга асосла-нар эдик. Ҳозир воқеалар жўшқинлиги ошди, зиндият-ли жараёнлар юз бермоқда. Биз бир ойда босиб ўтаётган йўлни эволюцион шаронтида эҳтилом ўн йиллар мобайни-да ўтган бўларди. Шу са-бабли бундан бир неча ой аввал тўғри бўлиб туюлган нарсалар янги шаронтида етарли бўлмай қолаётди. Я-маниятимиз ҳаётининг ҳамма соҳаларини — иқтисодиётини ҳам, сийсий жараёнини ҳам, ижтимоий ва маданий соҳани ҳам қамраб олган демократ-иялаш жараёнлар, маҳал-лийлаштириш, совет федера-циясини қайтадан ташкил этиш — буларнинг барчаси марказдан қонирма тусдаги қудратли кучларни келтириб чиқарди. Натияжада биз бун-га муқобил, кемаминини қайтагиб юрмаслиғи учун ана шу жараёнларни мувоза-натга келтирадиган восита-лар кераклигини ҳис қилдик.

Ҳозирги вазият ва унинг кескинлиги, қайта қуришни жадаллаштириш эҳтиёжи ҳам бизнинг икром этиш дастури-мизни тақомиллаштириш за-руратини келтириб чиқарди. Чуқур ўзгаришлар қилишга умид боғланган қўлгина қо-нулар жуда секин рўбга-ча чиқарилаётганлигини кўрдик. Бунга тоқат қилиб бўлмай-ди, жамиятда шу муносабат билан ташвиш туғилмоқда.

Биз бир системадан, бўй-руқбозлик — маъмуриятчилик системасидан воз кечдик, бирок демократия, туб иқти-содий ва сийсий ислохот ша-ронтида янги усуллар тўла

ишга тушгани йўқ. Жамият ўзига хос ўтиш даврида ту-риб қолди, у катта синовлар-га дуч келмоқда, вазиятнинг бекарорлашши хавфи ма-жуд. Мана шу ўтиш даврини қисқартириш, мумкин қадар камайитиш керак, иқтисо-дий ва сийсатда янги дасту-рларни тезроқ ишга солиш керак. Шундай экан, туб қарорлар қабул қилишни фа-қат стратегик мўлжаллари-мизга талаб қилиб қолмас-дан, иш билан бирга реал вазият ҳам ана шунга унда-ди. Қабул қилинган қарор-ларнинг аҳамиятини бўртти-риб юрмочлик эмасман, ле-кин уларга етарли баҳо бер-маслик ҳам мумкин эмас.

М. С. Горбачев совет ва чет эл мухбирларининг са-волларига жавоб берди.

«Новости» матбуот агент-лиги: Сиз ўзинингизнинг Президенти сийфатидagi биринчи халқаро ташаббусингизни қандай тасаввур қиласиз?

Жавоб: Мен ўзининг янги ваколатларимдан биз ил-гари сурган ташаббусларга янада кўпроқ жўшқинлик бахш этиш учун фойдалана-ман. Гап дунёни яна бир марта қандайдир янги та-кид билан ҳайрон қолди-ришда эмас, балки илгари айтилган тақлифлар янада кўпроқ жўшқинлик қасб эти-шидадир.

«Правда» газетаси: Сиз-нинг назарингизда прези-дентлик ҳоқимияти қарор топши учун қанча вақт ке-рак бўлади?

Жавоб: Ҳақиқатан ҳам президентлик ҳоқимиятини жорий этиш учун шунчаки Президент сайлаб қўй қо-лишгина эмас, шу билан бир-га бутун бир системани ву-жудга келтириш керак. Пре-зидент дарҳол ишга кири-шиб кетиши учун вақтни бир бермасдан ҳаракат қилиши лозим. Дарвоқе, Литвадаги вазият муносабати билан сўзсизда унга дастлабки топ-шириқлар берилди ҳам. Шун-дай қилиб, ўйлаб қўриш учун алоҳида вақт бўлмай-ди. Ҳам ҳаракат қилишга, ҳам президентлик бошқаруви системасини яратишга тўри-ри келади.

«Известия» газетаси: Биз ҳар куни парламентда қарор-лар қабул қилиш теварағида фикрлар курашига дуч ке-ламиз, кўпинча шундай бўла-дики, бу қарорлар натижа-да ўзларнинг ҳаракатланти-рувчи кўчини йўқотиб қўй-ди, улар ёмон бажарилади. Президентлик ҳоқимияти ана шундай вазиятни бартаф-лаштишга қанчалик ёрдам бера олади?

Жавоб: Мен президент-лик идора усулининг имко-ниятларини ишга солиб юборғач, янада самаралироқ икромия идора усулига эга бўламиз, деб умид қиламан ва бунга ишонаман. Бу нарсаси ҳоқимиятнинг бўшағ-лигини, унинг мўлжаллиги-ни енгитиш имконини беради. Бунга ҳамма нарсаси ба-лоғатдан деб ҳисобламаймиз, бундай ўйлаш жондид бўл-майди. Ўз ишнинг фаол сурьатда тезлаштириб бора-ётган, ваколатли бўлиб бо-раётган Олий Советини рес-публикаларда ва жойларда бўлиб ўтган сайловлар асо-сида тузилаётган совет ҳо-кимиятининг янги идоралари билан, ҳукуматдаги куч-ларни қайта гуруҳлаш билан боғлаш ишчимиз янада самаралироқ олиб боришга имкон беради. Лекин энг аввало биз коллегиялик ба-хонасида, ҳар бир масала коллегия томонидан ҳал қи-лишини деган талаб тўғриси-да жиддий фикрларимизни, масъулиятини ошириш — икромия ҳоқимиятининг идо-ра усули сийфатида прези-дентлигини жорий этишнинг энг муҳим натижаси бўлиши керак, деб умид қиламиз.

«Время» программаси: Давлат бошлиғи сийфатида Сизнинг олдингизда ҳозир кўп муаммолар турганини биламиз. Лекин, эҳтилом, битта ёки иккита ҳеч кечки-риб бўлмайдиган муаммо бўлса керак. Булар қандай муаммолар?

Жавоб: Мен ҳар ҳолда ол-димизда турган муаммо бит-та эмас, деган бўлардим. Биз иқтисодий ислохотни чу-қурлаштиришимиз керак. Су-дудлик билан иттифоқ шарт-номасини ва федерацияни ян-гиллаш билан шуғулланган керак. Одамларнинг хавфсиз-лигини мустаҳкамлаш, улар-нинг ҳуқуқларини ва эркинлик-ларини таъминлаш учун жу-дада каттиқ чоралар қўриш зарур. Умуман эса биз қай-та қуришни ва демократияни ҳимоя қилишимиз керак.

«Гардиан» газетаси (Бу-юк Британия): Жавоб Прези-дент, ўртоқ Президент! Сиз ана КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари-сиз, лекин кейинги вақтда илгари коммунистик партия-лар назарияси ва практика-сида учраб турган бир қан-ча позициялардан, чунончи, пролетар диктатураси, бир партиялик ва ҳўжазорлардан воз кечдингиз. Сизнинг сий-сий фалсафатингизнинг қандай аниқ жиҳатлари сизни со-

циал-демократлардан фарқ-лашни тушунтириб бера оласизми ва Сиз ўзингизни коммунистдан кўра кўпроқ социал-демократ деб ҳисоб-лайсизми?

Жавоб: Мен ўзимни фа-қат коммунистик партия аъ-зоси, деб эмас, балки ком-мунист, деб ҳисоблайман. Бу нарсаси меннинг бошқа со-циалистик оқимлар вакилла-рига, уларнинг изланишлар-ига бўлган ҳўрматини на-майитирмайди, бундан ташқ-ари, биз — бир цивилизация эканлигинимизни, ўзаро боғ-лиқ дунё доирасида яшаёт-ганлигинимизни ва ҳар бир халқ ўз йўлини танлаб олиш билан бирга цивилизация ютуқларидан ҳам фойдала-наётганлигини англаш биз-нинг ҳам қайта қуриш орқа-ли социализмга янги ҳўш-қинлик бахш этишга, унинг қудратини очишга қарор қи-либ, шу билан бирга бошқа-ларнинг тажрибасидан ҳам фойдаланишимизни, лекин ўз шароитимизга татбиқ қи-лган ҳолда фойдаланишимизни таъвоқ этади. Энг муҳими, биз бир модел бошқаларга зўрлаб қабул қилдирилиб, ёки ундан нусха кўчиришга ҳаракат қилиб, социализм-гоний рўбга чиқаришга кат-та зарар келтирган нарсадан қочшимиз керак. Шу муно-сабат билан шундай бўзи-лишларга йўл қўйилмади, улар бизга қимматга тушди ва маъмул даражада соция-листик гонийнинг ўзига ҳам зарар келтирди.

Лекин мана шуларнинг ҳаммасидан ўтганидан кейин ҳам, тақдирининг ҳамма зар-баларини бошдан кечирган-дан кейин ҳам халқимиз со-циализмни гояга содир бўлиб қолди. Бу нарсаси ўтмишнинг бутун тажрибасини идрок этиб, жаҳон цивилизацияси-нинг ютуқларидан ҳам, шу жумладан жаҳонда-ги социалистик ҳаракат-ларнинг ютуқларидан ҳам фойдаланиб, биз қайта қуриш деб атаган социали-стик сийсатимизни бойитиш ҳамда 1917 йилда танлаб олган йўлимизни амалга оши-

ТЕЛЕГРАММА

Вильяос шаҳри, Литва
ССР Олий Совети, Литва
ССР Олий Советининг Раи-
си В. Ландбергиста
СССР халқ депутатлари
навбатдан ташқари учинчи
сьездининг 1990 йил 15

мартда қабул қилинган қо-
руқини юбораётман.
Ушбу қарорни бажариш
тадбирлари ҳақида, уч кун
муддат ичида хабар қилинг.
СССР Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

(Давоми иккинчи бетда).

М. С. ГОРБАЧЕВ МУХБИРЛАР БИЛАН УЧРАШДИ

(Давоми. Боши
биринчи бетда).

Жавоб: Агар Сиз эътибор берган бўлсангиз, мен бугунги нутқимнинг охирида совет халқига мурожаат қилганимда, қўллаб-қувватлашларига умид қилиб, биринчи айтган сўзим ишчилар синфига қаратилган. Амминанки, бу — социалистик ғояга, қайта қуриш учун курашга ғоят садоқатли бўлган иқтисодий кучдир. Ишчилар синфининг фикри, унинг тутган мавқеи барча ишларнинг муваффақиятини белгиллаб беради. Шу сабабли мен ишчилар ҳаракатига, унинг қайта қуришдаги ролига жуда катта аҳамият бераман. Ахборот масаласига келсак, мен уни турли йўллар билан оламан, лекин шахсий мулоқотларни ҳаммадан кўра кўпроқ надралариман. «Работая трибуна» газетасидан миннатдорман. Менимча, у ўз иқтисодига эга бўлиб бормоқда ва унинг, айтилган ишчиларга хос хараكتери сезилиб турибди.

«Панс» газетаси (Испания): Шу кунларда биз мудофаа кенгаши энди бўлмагани ва унинг вазифалари Президент кенгаши иҳтиёрига ўтишини айтишди. Мудофаа кенгашининг тарқатиш юзасидан қарор нимага асосланган, унинг нияси қаноатлантирмади? Яна. Сизнинг вазифаларингиз доирасига фармонлар чиқариш имконияти ҳам кирди. Сиз фармонлар чиқармоқчи бўлган масалаларнинг рўйхатини тасдиқлаш, ҳукумат программасида санаб кўриш, таъминотларни қараганда янада қатъийроқ бўлган иқтисодий чоралар борми?

Жавоб: Биринчи савол юзасидан шундай низоҳ бермоқчиман. Принципиал жиҳатдан олганда, ахвол жуда ҳам ўзгараётгани йўқ. Олий Совет Раис мудофаа кенгашига бошчилик қилар экан, бугун Президентнинг ҳуқуқи, доирасига Қурултай Кучлар раҳбарлиги қилиш, хавфсизлик, мудофаа масалаларини қилдириш, мудофаа кенгашининг иши билан боғлиқ бўлган арбобларнинг кўпчилиги қисми бундан бўён шу ишда қатнашаверадилар ва ушбу масалаларни ҳал қилишда Президентга ёрдам қўрсаатверади, деб ўйлайман. Хуллас, бу соҳада тўла изчиллик бор.

Иккинчи саволга келсак, биз энг аввало ҳукумат тақдир қилган программани бажариш механизмининг янада самаралироқ қилишимиз керак. Лекин бизнинг ҳукумат программаси бўйича анча кейинги мuddатларга кечиктириб келинаётган кўпгина муаммоларни ҳал қилишни тезлаштиришимизга тўғри келар.

Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси: Хўрматли ўртоқ Президент, бир неча кундан кейин, 21 март куни кўпгина ҳарбий муслмон мамлакатларида, шунингдек бизнинг Ўрта Осиё республикаларидада Наврўз байрами — баҳор, янги йилнинг биринчи кунини байрам кенг нишонланади. Совет Иттифоқининг биринчи Президенти ўзининг биринчи иш кунинда совет ва чет эл шарҳи халқларига қандай сўзлар айтишни истар эди?

булиш керак. Мен бу гапларни бизнинг совет матбуотимизга қарата айтган бўлардим. Ҳарб матбуотига келганда бу — унинг иши. Сизга эса мен Президент сифатида ўз истақларимни айтишнинг мумкин. Бугун сўзга чиққан вақтимда мен бизда мулкчилик тўғрисидаги, ер тўғрисидаги, тўб иқтисодий ислохотга доир ҳамма масалалар бўйича қонулар қабул қилишда кечиктирилди, деган гап-сўзлар қўлигани айтган эдим. Билсангиз, бу ҳам тўғри, ҳам нўтўғри. Ҳа, олдинроқ бўлса яхши бўларди. Биз билимимиз, тақрибимиз, ваколатимиз еттишмаётганимиз, ҳаёт тақрибимиз тўлаб бораётганимизни ҳозир ҳам ҳис этиб турган бир пайтда бу ишларни олдинроқ бажариб кўришчи. Биз пудратни хўжалик ҳисобини, ўз-ўзини боқаришни, директорни сайлашда демократияни ва ҳоказоларни санаб кўрдик. Буларнинг барчаси янги шакллар ва уларни қонуни тусига киритиш, ҳуқуқий негиз яратиш учун, ҳар ҳолда, бир пуд тўғри эшиш керак. Афтидан, бир пуд тўғри эшишнинг егиси йўқ. Катта сўзсизда воқеаларнинг аниқ шундай бўлишида — биз эса тарихий бўлиш ижтимоий ҳаётимизнинг хараكتари — ўзгартириш юзасидан шарт-шароитларга эса соммоллашди — шўшқалоқлик қилиш керак эмас. Айтилган, ёшларни, «Московский комсомолец»ни улар катталарни шўширишса, мен кечирим мумкин — бу яхши. Бошқаларга келсак, мен дабдала атамаларга учмаган бўлардим.

Аммо матбуотга бусиз жуда қийин, уни ҳатто ўқимасликка ҳам мумкин. Сарлавҳалар мана бундай бўлиш керак — мақола ичида нималар ёзилгани аҳамиятсиз, муҳими, сарлавҳаси чиройли бўлсин. Лекин биз қандай эришти кераклигини ҳамма жуда пухта ўйлаб қўриши керак. Чунки жуда катта, тарихий, жангшўмул ишлар қилишлар. Биз қилмаётган мамлакатимизнинг таъини, таъини, таъини ҳам белгиллаб беради. Мамлакатнинг реал саломини ҳисобга оладиган бўлсак, бундан дунёдаги вазиятга таъсир қўрсади. Шу сабабли биз ҳар ҳолда ҳам жасур, қатъийлик, аниқ вақтда вазмин, аҳтиёт бўлишимиз керак. Чунки бизнинг мамлакатимиздагина 300 миллион киши яшамоқда.

«Политика» газетаси (Югославия): Сизнинг янгича фикрлаш сийбатингиз беш йилдан бери дунёда ўзгаришлар қилиш учун катта-катта ижобий таъсирларни ўртага қўймоқда. Сиз бугун блоклар системалари билан қилишган ҳисоабларни, деган қатъий тоғни илгари сурдингиз. Бундай қатъий тоғнинг муваффақиятини қандай аниқ таъдирлар билан таъминлашга умид бўлсангиз?

Жавоб: Ҳаёт бизнинг фикримизни ҳам, илгаришларимизни ҳам сийбатимизни ҳам илгарилашмоқда. Хусусан, Германияни бирлаштириш тўғрисидаги масала таъиний немишлар иштироғидан мана шу иш натижасида хатога йўл қўйилмаслиги, кучлар мувозанати бузилмаслиги ҳақида ўйлашга мажбур қилмоқда. Шу сабабли биз ҳозир фақат фикр юритибгина қолмай, шу билан бирга ўз ҳаракатларимизни амалий ишга ҳам қўйишимиз керак. Энг аввало ҳозир мажбур бўлган блокларни янги-ча мазмун билан бойитиш йўлидан бориш, янги структураларни ташкил этиш, янги структураларнинг таъинини ўзгартириш ва бошқаларни яратишни рағбатлантириш керак. Шу тариқа таъиний этиладиган система асосида Европа хавфсизлигининг янги бийоси барпо этилиши мумкин. Ўйлашмича, Вена жараёни орқали, Хельсинки орқали бирлаштириш, иқтисодий, савдо-иқтисодий, илмий-техникавий алоқаларни йўлга қўйиш соҳасидаги янги қадамлар орқали биз мустақам ва ишончли хавфсизликка эга бўлган Европа сари илгарилашмоқда. Эҳтимол, бу манзилнинг таъинидир, лекин мен худди ана шу йўлдан боришим, деб тасаввур қиламан.

Озарбайжон телевидениеси: президентлик идора усули жорий этилиши билан Тоғли Қорабоғ автоном оластада президент ҳуқуқини эълон қилинаётгани йўқ. Иккинчи савол. Сиз СССР Олий Советини, иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларини тарқатиш юзасидан қарор бўлганда, деган саволга жавоб бериш мумкин. Ҳар ҳолда Москва ўзининг бугунги қуни ва келажатини пухта ўйлаб қўришга мукот. Бу жуда долзарб масалалар.

«Известия» газетаси: Сиз Олий Совет билан Олий Совет Раис билан ўз муносабатларингизни қандай ташкил этасиз? Сиз мажлисларда нечоғли тез-тез қатнашмоқчисиз?

Жавоб: Иккунда эътибори қилиш керак, президентлик идораси билан Олий Совет билан ўз муносабатларини нормал ишчи бузадиган вазият вужудга келган тақдирдагина ана шундай бўлиши мумкин. Шунда Президент халқ депутатлари Съезди олдида масала қўйиши мумкин. Лекин унинг ўзи Олий Советни тарқатиш юзасидан олмайди. Иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларини тарқатиш юзасидан келсак, бу нарсга мутлақо мумкин эмас, деб ўйлайман. Умуман Президент Конституцияга қатъий риоя этишим керак, деб қасамд қилди. Конституция эса аниқсиз биз янги иттифок шартномаси тузиш сари бораётганимизни ҳисобга олиб, иттифоқини ҳуқуқ доираси билан республиканинг ҳуқуқ доирасини қатъий чегаралаб қўйиши керак. Бунга ҳамма қатъий риоя қилмоғи лозим.

«Московская правда» газетаси: Сизнинг ёшлик йилларингиз Москвада кечди. Сиз шу ерда Герцен кўчасидаги университетда ўқидиган, юридик факультетини таъинидингиз. Москва Сизнинг ҳаётингиз билан чамбарчас боғланган. Сиз бу ерда Президент қилиб сайландингиз. Лекин Москвининг муаммолари кўп ва биз ҳозир пойтахт шаҳарлари мақоми еттишмаётганимиз ғоят сезиб туришимиз. Сиз Совет Иттифоқининг пойтахти бўлган Москва тўғрисида Қонун қабул қилиш зарурлигига қандай қарайсиз? Ҳозир Москвининг келажакдаги ривожланиши ва мамлакат учун қандай аҳамиятга эга бўлади?

Жавоб: Биз Литвада юз берган ҳодисаларга бу республика ҳокимиятининг олий органлари қабул қилган қарорларга Сизнинг зорур, деб ҳисоблаймиз. Литва ва халқи ҳам, мамлакат ҳам биздан шунини кутишмоқда, деб ҳисоблаймиз, гап урушдан кейинги ривожланиш жараёни доирасида вужудга келган реал воқеани ҳисобга олиш керак, масала Европада яшашдаги ҳуқуқларга ҳам таъинидир, лекин мен худди ана шу йўлдан боришим, деб тасаввур қиламан.

Жавоб: Ешлик йилларимиз ёшларнинг учун раҳмат — бу ҳамма вақт ёқимли. Мен ўзимни москвалик, деб ҳис қиламан, бу ерда шахсий ва ижтимоий-сийсий ҳаётимдаги кўп нарсалар қарор топти. Мен Москвини севаман, москваликлар ва шу шаҳар тўғрисида қайғураман. Агар Москвининг ўзида, Москва областида неча миллионла одамлар яшашини, бунинг устига ҳар кун миллионла кишилар келиб кетишини ҳисобга оладиган бўлсак, бу оддий шаҳар эмас — жуда катта, мураккаб бир дунё кўз олдимизга келади. Шу сабабли мен Москва мамлакат Президентининг ривожланиши ҳақида шахсан ғамхўрлик қилиш ва эътибор беришга мукот, деб ҳисоблайман. Ҳозир пойтахт мақоми тўғрисидаги масала муҳокама қилинмоқда ва у тугатилганда кейин бу ҳужжат нима бўлади-қонуни ёки бошқа қарор бўлади, деган саволга жавоб бериш мумкин. Ҳар ҳолда Москва ўзининг бугунги қуни ва келажатини пухта ўйлаб қўришга мукот. Бу жуда долзарб масалалар.

«Известия» газетаси: Сиз Олий Совет билан Олий Совет Раис билан ўз муносабатларингизни қандай ташкил этасиз? Сиз мажлисларда нечоғли тез-тез қатнашмоқчисиз?

Жавоб: Иккунда эътибори қилиш керак, президентлик идораси билан Олий Совет билан ўз муносабатларини нормал ишчи бузадиган вазият вужудга келган тақдирдагина ана шундай бўлиши мумкин. Шунда Президент халқ депутатлари Съезди олдида масала қўйиши мумкин. Лекин унинг ўзи Олий Советни тарқатиш юзасидан олмайди. Иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларини тарқатиш юзасидан келсак, бу нарсга мутлақо мумкин эмас, деб ўйлайман. Умуман Президент Конституцияга қатъий риоя этишим керак, деб қасамд қилди. Конституция эса аниқсиз биз янги иттифок шартномаси тузиш сари бораётганимизни ҳисобга олиб, иттифоқини ҳуқуқ доираси билан республиканинг ҳуқуқ доирасини қатъий чегаралаб қўйиши керак. Бунга ҳамма қатъий риоя қилмоғи лозим.

Москва радиоси, чет элларга эшитириш ва «Интерфакс» хизмати: Олий Советнинг Раис бўлган вақтинчадаги қандай фаизлатлар Президент сифатида Сизга ўтди ва маъзур туғинг, қарсис хиласларингиздан Сиз ваз кечини истар эдингиз?

Жавоб: Мен қандай бўлсам шундайлигимча қоламан. Жуда кўп ишлар билдирилмоқда, мен мана шу лавозимга даъвогар бўлиб қолганимда қанча ва қандай ишларда иштаклар билдирилганини ўзингиз эшитдингиз. Шунга қарамай, назаримда, менинг бир ҳусусия-

ларингиз Москвада кечди. Сиз шу ерда Герцен кўчасидаги университетда ўқидиган, юридик факультетини таъинидингиз. Москва Сизнинг ҳаётингиз билан чамбарчас боғланган. Сиз бу ерда Президент қилиб сайландингиз. Лекин Москвининг муаммолари кўп ва биз ҳозир пойтахт шаҳарлари мақоми еттишмаётганимиз ғоят сезиб туришимиз. Сиз Совет Иттифоқининг пойтахти бўлган Москва тўғрисида Қонун қабул қилиш зарурлигига қандай қарайсиз? Ҳозир Москвининг келажакдаги ривожланиши ва мамлакат учун қандай аҳамиятга эга бўлади?

Жавоб: Биз Литвада юз берган ҳодисаларга бу республика ҳокимиятининг олий органлари қабул қилган қарорларга Сизнинг зорур, деб ҳисоблаймиз. Литва ва халқи ҳам, мамлакат ҳам биздан шунини кутишмоқда, деб ҳисоблаймиз, гап урушдан кейинги ривожланиш жараёни доирасида вужудга келган реал воқеани ҳисобга олиш керак, масала Европада яшашдаги ҳуқуқларга ҳам таъинидир, лекин мен худди ана шу йўлдан боришим, деб тасаввур қиламан.

Жавоб: Ешлик йилларимиз ёшларнинг учун раҳмат — бу ҳамма вақт ёқимли. Мен ўзимни москвалик, деб ҳис қиламан, бу ерда шахсий ва ижтимоий-сийсий ҳаётимдаги кўп нарсалар қарор топти. Мен Москвини севаман, москваликлар ва шу шаҳар тўғрисида қайғураман. Агар Москвининг ўзида, Москва областида неча миллионла одамлар яшашини, бунинг устига ҳар кун миллионла кишилар келиб кетишини ҳисобга оладиган бўлсак, бу оддий шаҳар эмас — жуда катта, мураккаб бир дунё кўз олдимизга келади. Шу сабабли мен Москва мамлакат Президентининг ривожланиши ҳақида шахсан ғамхўрлик қилиш ва эътибор беришга мукот, деб ҳисоблайман. Ҳозир пойтахт мақоми тўғрисидаги масала муҳокама қилинмоқда ва у тугатилганда кейин бу ҳужжат нима бўлади-қонуни ёки бошқа қарор бўлади, деган саволга жавоб бериш мумкин. Ҳар ҳолда Москва ўзининг бугунги қуни ва келажатини пухта ўйлаб қўришга мукот. Бу жуда долзарб масалалар.

«Известия» газетаси: Сиз Олий Совет билан Олий Совет Раис билан ўз муносабатларингизни қандай ташкил этасиз? Сиз мажлисларда нечоғли тез-тез қатнашмоқчисиз?

Жавоб: Иккунда эътибори қилиш керак, президентлик идораси билан Олий Совет билан ўз муносабатларини нормал ишчи бузадиган вазият вужудга келган тақдирдагина ана шундай бўлиши мумкин. Шунда Президент халқ депутатлари Съезди олдида масала қўйиши мумкин. Лекин унинг ўзи Олий Советни тарқатиш юзасидан олмайди. Иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларини тарқатиш юзасидан келсак, бу нарсга мутлақо мумкин эмас, деб ўйлайман. Умуман Президент Конституцияга қатъий риоя этишим керак, деб қасамд қилди. Конституция эса аниқсиз биз янги иттифок шартномаси тузиш сари бораётганимизни ҳисобга олиб, иттифоқини ҳуқуқ доираси билан республиканинг ҳуқуқ доирасини қатъий чегаралаб қўйиши керак. Бунга ҳамма қатъий риоя қилмоғи лозим.

тим бор — мен ўз ҳолимча қоламан.

Киодо-Цусени агентлиги (Япония): Бугун съездда Литва муаммосига доир қарор қабул қилинди. Сиз уни ҳал қилишнинг бирдан бир йўли Литва билан сийсий мулоқот қилишдир, деган ғояга қандай қарайсиз? Яна бир савол. Сиз президентлиқни вужудга келтириш керак, деган фикрга қачон келгансиз?

Жавоб: Биз Литвада юз берган ҳодисаларга бу республика ҳокимиятининг олий органлари қабул қилган қарорларга Сизнинг зорур, деб ҳисоблаймиз. Литва ва халқи ҳам, мамлакат ҳам биздан шунини кутишмоқда, деб ҳисоблаймиз, гап урушдан кейинги ривожланиш жараёни доирасида вужудга келган реал воқеани ҳисобга олиш керак, масала Европада яшашдаги ҳуқуқларга ҳам таъинидир, лекин мен худди ана шу йўлдан боришим, деб тасаввур қиламан.

Жавоб: Ешлик йилларимиз ёшларнинг учун раҳмат — бу ҳамма вақт ёқимли. Мен ўзимни москвалик, деб ҳис қиламан, бу ерда шахсий ва ижтимоий-сийсий ҳаётимдаги кўп нарсалар қарор топти. Мен Москвини севаман, москваликлар ва шу шаҳар тўғрисида қайғураман. Агар Москвининг ўзида, Москва областида неча миллионла одамлар яшашини, бунинг устига ҳар кун миллионла кишилар келиб кетишини ҳисобга оладиган бўлсак, бу оддий шаҳар эмас — жуда катта, мураккаб бир дунё кўз олдимизга келади. Шу сабабли мен Москва мамлакат Президентининг ривожланиши ҳақида шахсан ғамхўрлик қилиш ва эътибор беришга мукот, деб ҳисоблайман. Ҳозир пойтахт мақоми тўғрисидаги масала муҳокама қилинмоқда ва у тугатилганда кейин бу ҳужжат нима бўлади-қонуни ёки бошқа қарор бўлади, деган саволга жавоб бериш мумкин. Ҳар ҳолда Москва ўзининг бугунги қуни ва келажатини пухта ўйлаб қўришга мукот. Бу жуда долзарб масалалар.

«Руде право» газетаси (Чехословакия): Буш билан учрашувда қандай катта қарорлар қабул қилинган. Сиз бу ҳақида ўз программий баёнтингизда гапирган эдингиз?

Жавоб: У ерда муаммоларнинг катта бир туркуми намойиш бўлмоқда. Биз ўша вақтда стратегик қурулларни 50 фоиз қисқартириш ҳусусида янада кўпроқ даражада битимга келамиз ва ҳар иккала томоннинг қуч-ғайратлари тўғрисида шартнома учун негиз тайерлашга муваффақ бўламиз, деб умид қиламиз. Бизда Европадаги жараёнинг бориши ҳусусида фикр алмашиш учун имконият бўлади. Менинг назаримда, бу соҳада ҳамкорлик қилиш учун катта имкониятлар бор. Биз ҳамма вақт Европадаги жараёнда АҚШ ва Канада албатта иштирок этишлари керак, деб ҳисоблаб келганимиз, бу ҳусусда ҳеч қандай шубҳа бўлиши керак эмас. Менинг фикримча, АҚШнинг иштироки эътибори — реал балансини излаш учун шарт шарт йатувчи муҳим омилдир. Олдимизда олий даражадаги учрашув — 2-Хельсинки туғибди. Европа жараёнининг қуч-ғайратлари мунтазам масала ҳисоблаб туришни талаб қилмоқда. Дарвоқе, ҳозир шундай ҳам бўлмоқда: телефон орқали ҳам сўзлашилмоқда, хатлар ҳам ёзилиб турилди.

Кимейв курул масаласига келсак, бу соҳада иккала томон биргаликда қуч-ғайрат сарфламоқда. Шу билан бирга ядро қурули сийовларини тўхтатиш масалаларини ҳам айтиб ўтаман, ҳар ҳолда бу 1974 ва 1976 йилдаги шартномаларга тааллуқлидир.

Жавоб: Ҳозирнинг ўзидаёқ ХХР Бош министрининг мамлакатимизга қилдиган сафарига тайёргарлик қўриломоқда. Бу катта воқеа бўлади, у менинг Хитойга қилган сафаримдан кейин вужудга келадиган муносабатларга янги қўйиш билан бахш этади, деб ўйлайман. Биз бу муносабатларни юксак даражада кадрларимиз, эъзозларимиз ва бу муносабатларнинг қуч-ғайратлари қучайиб бориши учун ҳамма ишчи қиламиз. Бизда катта-катта имкониятлар бор ва ўйлайманки, бўлажак сафарининг диққат марказида турадиган муаммолар кўп. Бу муаммолар ники мамлакат ўртасидаги муносабатларга ҳам, Осиё — Тинч океани регионидан аҳолига ҳам тааллуқлидир. Ишончим комилки, Хитой билан муносабатларимиз барқарор бўлади, ривожланиб бораверади.

Журналистлар билан учрашувда Е. М. Примков, И. Т. Фролов қатнашдилар.

(ТАСС).

«Медицинская газета»: Жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида президентлар СПИДга қарши кураш бўйича ҳукумат комиссияларига бошчилик қилишмоқда. Бу кулфат мундариж суратда мамлакатимизда ҳам тарқалаётганини ва ўйлаб ўтириш учун умуман вақт йўқлигини ҳисобга олиб, Сиз мана шундай ҳукумат комиссиясига бошчилик қилишни ўйлаясизми?

Жавоб: Очигини айтман, бундай комиссияга бошчилик қилишни ўйлаганим йўқ, лекин бу муаммо мендан эътибор беришимни талаб қилишига аминман.

СССР Телевидение ва радиотелерадиотехника комитети: Сиз ўз нутқингизда Хитой Халқ Республикаси билан муносабатларингиз ривожланиб бораётганидан мамнуният изҳор қилдингиз, мамлакатимизда Владимир Ленин ва Красноярск қўлаб-қўллаган содиқ эълонини тасдиқладингиз. Узоқ Шарқда, хусусан, бизнинг ХХР билан ўзаро муносабатларимизда қўлланган ижобий таъбирани, имкониятларни ошириш учун Сизнинг назарингизда нималар қилиш керак?

Литва ССР Олий Советининг 1990 йил 10-12 мартдаги қарорлари муносабати билан СССР халқ депутатлари навбатдан ташқари учинчи Съездининг қарори

Литва ССР Олий Совети 1990 йил 10-12 мартда «Литва давлатининг мустақиллигини тиклаш» тўғрисида, республика территориясида Литва ССР Конституциясининг амал қилишини бекор этиш ҳақида қарор қабул қилди.

Иттифоқдош республика ўз тақдирини ўзи белгиллаш юзасидан конституцион ҳуқуқига эга бўлса ҳам, шу билан бирга Федерациядаги қирғиш пайтда ҳам, ундан чиқиб пайтда ҳам рўй берадиган сийсий ижтимоий-иқтисодий территориялар, ҳуқуқий ва бошқа муаммолар

ни эътиборга олмаслиги мумкин эмас.

Халқ депутатлари Съезди Литва ССР Олий Советининг мазкур қарорларини қонуний ҳуқуқни қучга эга эмас, деб ҳисоблайди.

СССР халқ депутатлари Съезди шунинг қайд этидики, СССР Конституциясининг 74 ва 75-моддаларига мувофиқ ССР Иттифоқининг суверенитети ва СССР Конституциясининг амал қилиши Иттифоқдош Совет Социалистик Республикаси сифатида Литва территориясига тааллуқли бўлиб қолаверади.

СССР халқ депутатлари Съезди қарор қилади:

1. Съезд ҳар бир иттифоқдош республиканинг СССРдан ўз эрки билан қиш ҳуқуқини (СССР Конституциясининг 72-моддаси) тасдиқлаш билан бирга Совет Иттифоқи таркибидан қиш ва унинг оқибатлари қонун билан белгиллаб қўйилганга қадар Литва ССР Олий Советининг СССР Конституциясининг 74 ва 75-моддаларига эйд келадиган бир ёқлама қарорлари ҳақиқий эмас, деб белгилайди.

2. СССР Президентига, СССР Олий Советига, СССР Министрлар Советига мазкур масала юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинганча

Москва, Кремль.
1990 йил 15 март.

Литвада истиқомат қилувчи ҳар бир кишининг қонуний ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, шунингдек Литва ССР территориясида СССРнинг, шунингдек иттифоқдош республикаларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларига риоя этилишини таъминлаш топширилсин.

3. Литва ССР давлат ҳокимияти ва бошқаруви идоралари республика территориясида қонун ва ҳуқуқ тартиботи бузилмаслиги учун ҳамма чораларни қўрсинлар.

Марказий Комитети шанига таъиниди мулоҳазаларини айтди.

Пленум уруш ва меҳнат ветеранлари Бутуниттифок кенгашининг КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съезидида Ҳаракат дастури лойиҳаси юзасидан мурожаатнома қабул қилди.

Пленумда ташкилий масала қўриб чиқилди. Совет Иттифоқи маршали Н. В. Огарков уруш ва меҳнат ветеранлари Бутуниттифок кенгашининг раиси қилиб сайланди.

ОРБИТАДАН ДАРАКЛАР

УЧИШНИ БОШҚАРИШ МАРАКАЗИ, 16 МАРТ. (ТАСС). Анатолий Соловьев билан Александр Баладиннинг бугунги иш кунини ўзларини тиббий қўриқдан ўтказиш билан бошланди. Космонавтлар ўзларининг оғирликларини ўлчадилар, вазни-сизлик шартинда ҳам ҳаракат қилдиган мушак-мушакларни қандай йишлатганини аниқладилар.

Бугун экинчи учувчи бошқарилган «Мир» орбитал комплексининг иш режалари ҳамда унинг фаолиятини олдиндан текшириш режаларига мувофиқ, кема янги ўрнатилган электрон-ҳисоблаш машинасининг айри қисмларини «Прогресс М-3» юк кемасида олиб келинган янги қисмлар билан алмаштириш керак.

Кема «Назорат» деб аталган техникавий таъриба ўтказилди.

Акустик узатиш қурилмалари ёрдамида қўшма-қўшма модули қурилмаларнинг мустақамлигига баҳо бериш ана шу техникавий таърибадан кўзда тутилган мақсад эди.

Комплекснинг ташқи юзасидан ўрнатилган аппаратлар ёрдамида ер атрофидида кенгликда кичик метеоролог кенгликни ўлчаш ва турли материалларнинг ҳоссаларига оид фазо омилларининг таъсирини таъдид этишга доир таъриблар давом этди.

Телеметрия каналлари орқали ерга юборилаётган ахборотлар ишлаб чиқилиб ўрталмоқда.

«Мир» орбитал комплексининг парвоз қилинаётган вақтида, Иккала космонавт соғ-саломат, ўзларини яхши ҳис этишмоқда.

М. С. Горбачев СССР Президенти қилиб сайлангани муносабати билан чет элларда билдирилаётган фикрлар

● **ТОКИО.** Япония Бош вазири Тосио Кайфу М. С. Горбачев СССРнинг биринчи Президенти қилиб сайланганини кутди.

«Мамлакатнинг янги раҳбари Шарҳ билан ГАРБ ўртасидаги кескинликни чинакамга қўштишга эришиш, шунингдек Осиё-Тинч океан регионидан барқарорликни сақлаб қилиш ишларида раҳбарлигини ўз қўлига олишдан умидворимиз», — деб таъкидлади ўз журналистларининг саволларига жавоб берибди.

Совет Иттифоқида президентлик идора усулининг жорий этилиши қайта қуришнинг бундан кейинги илгари сийлашнинг учун кучли президент ҳокимияти зарурлиги концепциясида асосланган, дейдида Япония ички ишлар вазири Таро Накаяма. Менинг баёнтимада, Япония ҳукумати бу воқеани Совет Иттифоқининг сийсий ислохотлар жараёнидаги муҳим қарори деб ҳисоблайди.

Мамлакат ҳукумати биринчи Совет Президенти М. С. Горбачев раҳбарлигида янги президентлик идора усули СССР олдига турган иқтисодий қийинчиликларни ва миллатлараро муносабатлар муаммоларини

бартараф этиши ва қайта қуришни амалга ошириш манфаатлари йўлида фаолият кўрсатишдан жуда умид қилади.

● **ПАРИЖ.** «Монд» газетаси СССРда президентлик ҳокимияти жорий этилишининг «октябрь инқилобидан бўён ўтган вақт ичида Совет Иттифоқининг сийсий таъинидида қилинган энг катта ва туб ўзгариш деб атамоқда.

«Круа» газетаси давлат ҳокимиятини партия эмас, давлат бошчилиги олинган таъкидлади. Президентлик системасига ўтилиши Совет Иттифоқининг ҳуқуқий давлатга айланаётганини тасдиқлайди. Гарчи, СССР халқ депутатлари президентлик ҳокимиятини тасдиқлаб қўйган бўлсаларда, Совет давлатининг раҳбари илгари ўзи эга бўлмаган ҳокимиятини қўлга киритди, деб ўқиради «Экво» газетаси. Бироқ президент зарурат туғилган пайтда тез ва қатъий ҳаракат қилиш имкониятига эга бўлади, деб ҳисоблайди газета.

ЭЛНИ ТЎЙДИРГАН, КИЙДИРГАН

Сўз-қурултой қатнашчиларига

МУСТАҚИЛЛИК АМАЛДА КЕРАК

Хайратки, қайта қуриш, ошкоралик шарофати тўфайли тийрак ақл-идрок тантана қилмоқда. Наврўз ва бошқа қадимий урматларимиз қаторида анъанавий йилнинг — қурултой ҳам ҳаётга қайтапти. Буни фақат олқишлаш керак. Негаки, кишини қиш, ёзи ё демая, тер тўққан пахтакор ва чорвадор, соҳибкор ва сабзавоткор — қишлоқ ақли ҳеч бўлмаганда йилга бир марта байрам қилиб, кўнгилни очиб, керак-ку. Бир пайтлар турли даражадаги қурултойларда қишлоқ хўжалиги илгорларига, гарчи ўз пўлига бўлса-да, тақчил моллардан совға-салом олиш имконияти яратиларди. Қаралай меҳнат кишининг руҳини кўтаришга ҳаракат қиларди. Назаримда, бугун масаланинг шу томонини ҳам ўйлаб кўриш зарурга ўхшайди.

Жумҳуриятимиз агроноат комплекси ходимларининг анъанавий анжуманига қандай ютуқлар билан келди? Борди-ю сўз берилса, кўпчиликка айтганда қанақадир фикрларимиз бор? Ўз-ўзидан равшанки, тақлифнома олган, ана шу саволлар устидан анча ўйланамиз. Ўзишланган озми-кўпми муваффақиятлар, коллективизмни ташвишга соловатган муаммоларни бирма-бир ҳаёдан ўтказамиз.

Даставвал шунини айтишим керакки, менинг чўлдаги бу хўжаликка ишга келганимга бир йилдан саш ошалапти. Бултур асосий соҳа — пахтачиликда топириқ урдалангани ҳаммани мамнун этди. Ахир, сўнгги савқис йил мобайнида план биринчи марта бажарилди. Мавжуд 3.000 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 22 центнер ўрнига 25 центнердан ҳосил олинди. Ватан хирмонига 6.609 тонна ўрнига 7.500 тонна оқ олтин тортиқ қилинди. Топириқ 111 фоиз адо этилди. Ялли хом ашёнинг 80 фоизи юқори сортларга сотилди.

Булларнинг ҳаммаси албатта хўжалиқнинг иқтисодий аҳволини жонлантди. Якунланган йилда ялли даромад 8,5 миллион сўмдан ортди. Давлатдан олинган қарз қайтарилди. Пахтакорларнинг иш ҳақи кўпайди. Ибодулла Бобоев, Тўхтамурод Хўшмин, Саттор Жуманиев, Отаҳон Холматов бошлиқ звеноларда ҳар ишчи йил давомида 2,5—3 минг сўмдан наф кўрди. Бу аввалги йиллардагига нисбатан хийла ортиқдир.

Айни кунларда барча бригадаларда баҳорги юмушлар қизгин давом этмоқда. 300 гектар майдонга дон ва беда аралаштирилиб экилди. 10 гектар ерга пиз, шунча гектарга картошка ва лавла қидалди. Ерга чигит экишга эса уюшқоқлик билан тайёргарлик кўралмиш. Мавжуд 60 та селка пухта созланиб, текиририлиб, дала боғига чиқариб қўйилган. Уруғ ташлашдан майдонларнинг ҳаммаси тизелланиб, бир марта бороналанди. Об-ҳаво қўнғиллатидек келса, 10 апрелда экин-тиқини бошлаб, бу юмушни ҳафтада таомлаш чоралари қўрилмоқда.

Коллективизмни ўйлантираётган, ишга тўғаноқ бўлаётган муаммолар ҳам йўқ эмас. Аввало деҳқонга хўжа-

лик юритишда эрк, мустақиллик бериш ҳусусида. Бу ҳақда кўп йиллардан буюн пуфзул минбарлардан қайта-қайта гапирилмоқда-ю, натижа даярли сезилмапти. Масалан, ерга қачон чигит экиш, ятанин қайси мўдатда ўтказиш, ҳосилни пай вақтда йиғиштириб олиш, ятанин барча агротехника тадбирларини ўтказиш юзасидан деҳқонга ҳамон юқоридан кўрсатма берилмоқда. Бунини мустақиллик дейиш мумкинми? Ўзи кетмон чопатган ер шароитини наҳотки у бошқалардан ёмонроқ билса? Қолғозчи ва совхоз ишчисининг эрки тўла-тўқис таъминланмас экан, буйруқ-бозлик усули ишимизга тўғаноқ бўлаверди.

Гектарлар ҳосилдорлигини аниқлайдиган тегишли илмий муассасалар мавжуд. Уларнинг хулосаларига кўра, хўжалиқимиз ерларининг бир қисминдан гектар ҳисобига атиги 14 центнердан пахта олиш мумкин. Амалда-чи, кўм ва тошлоқдан иборат ана шу майдонлар учун ҳам план 22 центнер этиб белгиланган. Тўғри, деҳқонлар жонини жаборга бериб ишлаб, топириқни урдалашапти. Лекин бундан моддий манфаатдорлик кам. Чунки мавжуд тартиб-қоидага биноан ишчиға қўшимча ҳақ кўпроқ пландан ташқари этиштирилган маҳсулот ҳисобидан келади.

Яна бир фикр. Сўнгги йилларда жумҳуриятимизнинг мева ва сабзавотчиликка ихтисослашган қатор хўжалиқларида белгиланган ҳосилнинг бир қисми, шунингдек, ортиқчиси ўзидан қолдирилмоқда. Нега пахтачиликда шундай тажрибани қўлланиш мумкин эмас? Биз планда кўрсатилган хом ашёнинг 25—30 фоизи, ортиқча пахтанинг ҳаммаси совхоз ихтиёрида қолдирилиши керак, деб ҳисоблаймиз. Токи маҳсулотимизни жаҳон бозорига эркин сотиш имкониятига эга бўлайлик. Шунданга хўжалиқларнинг иқтисодиёти юксалади, деҳқон ҳаменига мўмай пул тўшади. Ҳозирча юқорилки тўфайли кўпгина қолхозлар ва совхозлар дурустроқ клуб, мактаб, ҳаммом, шифохона — энг зарур иқтисодий-маиший бинолар қуриш имкониятидан ҳам маҳрум. Ямаотқ хўжалиқларининг раҳбарлари ва мухтасасислари эса оддий хизмат машиналарига қўли етмай, юк машиналарида иш битиришмоқда.

Демак, этиштирилаётган маҳсулотларнинг харид нархини қайта кўриб чиқиш фурсати келди. Пахта у ёқда турсин, оддий пиллани мисол сифатида келтира қолайлик. Давлатга унинг бир кил로그램ини атиги 6—8 сўмга сотамиз. Меҳнати эса сермашаққат. Шу боис илақ кўрти боқилган одамларнинг кўнгли совида. Биз эса уни тарқатиш учун ҳовлима-ҳовли юриб, ҳафталаб овора бўлаймиз. Маҳсулот харид нархини ошириш билангина бу таъминоти аҳволдан чиқиш мумкин.

Н. ЭШОНҚУЛОВ,
Самарқанд вилояти Паст Даргом районидagi «Прогресс» совхозининг директори

Эртага пойтахтимиз Тошкентда республика агроноат комплекси ходимларининг анъанавий қурултойи очилади.

Наврўз байрами арафасидаги бу анжуманда пахтакорлару соҳибкорлар, боғбонлару чорвадорлар, қайта ишловчилар

ва бошқа тармоқларнинг вакиллари беш йилликнинг якуновчи йили режаларини белгилайдилар.

СУРАТДА: қурултой қатнашчиларининг бир гуруҳи.

Б. АЛИМОВ олган сурат.

ШУ КУН МАВЗУИДА

Баҳорнинг ҳар кунини ғанимат билаётган Янгиқўрғон районидаги Норали Боймуродов номили қолхоз меҳнатчилари дала ишларини намунали ташкил этишмоқда. 30 гектар майдонга озқабоп лавлаги экилиб, 8 гектар ерга эртаги қарам қўчати ўтказилди. 70 гектардаги бошқили дон майсалари озқилантирилди. 10 гектар майдондаги пиз ва ярим гектардаги саримсоқ пиз баравар ўсаяпти. Бугун-эрта 20 гектар майдонга қову-тарвуз ва 5 гектарда пилёнка остига помидор қўчати, 2 гектарга бодринг экишга киришляди. Пахта этиштирилдиган 1.571 гектар майдонни текислаб эгит олиш ниҳоясига етай деб қолди. Занг қана лига сув келиши билан 30 та насос ердамида далаларга оби-ҳаёт оқа бошляйди.

Ҳозир эса 60 гектар майдонга дон, 50 гектарга силос учун маккажўхори экин ишлари қизгин. Маккажўхори — хўжаликдаги чорва молларини етарли ва тўйимли озқу билан таъминлашнинг катта имкониятидир. Шу боис унга муносибат тубдан ўзгарди. Илгари мазкур озқу экинни дон келган пайкалда этиштирилверарди. Пахтага деб сув, ўғитдан уриб қоллар натижада маккажўхори доини, кўкпояси ҳам кўнғилда-гидек бўлмас эди. Ҳозир эса бу экин ҳам пахта сингари алмашлаб экин чекига рию қилинган ҳолда жойлаштириляпти. Бултур пахтадан

СЕРФАЙЗ ДАЛАЛАР

таъминлашга ўтишдан кўзда тутилган мақсад мустақил фаолият кўрсатиш экан, биз ҳозир унинг нафтини кўра бошлядик, натижада ёмон эмас, дейди қолхоз раёни-лениссининг раиси Алимқул Раҳимов. Илгари этиштирилган бошқили ёки маккажўхори дон сўнгги граммича давлатга топирилиб, молларимиз кўп ҳолларда омихта емсиз қоларди. Бир килотграмм маккажўхори доини 12 тийиндан сотиб, 2 сўм 50 тийиндан уруғлик, икки баравар қимматига омихта ем харид қилардик. Шуқрим, планлаштиришда ҳам озми-кўпми ўзгартишлар

Маккажўхори салқинни хуш қўришни, саратоннинг иссиғига қолмасдан чанланган сўм ҳосил беришини деҳқон ахши билади. Янги ўзлаштирилган Тўлқистон ўзлашқисининг Лола Қувондиқов бошлиқ бригадасида бултур пахта этиштирилган майдондан 22 гектарини жорий йилда маккажўхориэроз ташкил этади. Меҳанизатор Номоз Худойшукуров селла-качи Абдулхайир Пўлатов билан биргаликда румин селла-касида БЦ-66 навли маккажўхори уруғини экишмоқда. Ер шароитини ҳисобга олган ҳолда гектарига 25 ки-

лограмман сара уруғ сарфланмоқда. Номоз беш йилдан буюн маккажўхоричиликда меҳнат қилиб ахши тажриба ортирган. У уруғини ўзи экади, экин қатор ораларига ишлов беради, вақтида озқилантиради. Бултур Холбой Норбоев бошлиқ бригада даласида меҳнат қилган эди. Гектаридан 55 центнердан маккажўхори доини этиштирилди.

Меҳнатни пахтадагидан кам қилмаймиз, — дейди меҳанизатор. — Лекин моддий манфаатдошликка келганда у пахтачиликдагидан хийла паст. Пахтадан юқори ҳосил кўтарган баъзи бригадаларда йил якунига кўра 1 сўм асосий иш ҳақиға 2 сўмгача қўшимча тақсимланди. Маккажўхорининг харид нархи ўта арзон. Уруғликнинг баҳоси эса қиммат. Шунинг учун ҳам бултурдан бошлаб қолхоз силос учун экиладиган маккажўхори уруғини ўзи тайёрляпти. Ҳарнада, бир сўм бўлса ҳам тежалгани бойда.

Қолхозда маккажўхориичлик бригадасига Жуманазар Қўрбоннов бошлиқ қилаётди. Уруғ экиш ўтган йилдагидан 12 куй барвақт ниҳоясига етказилмоқда. Маккажўхориқорлар уруғини тўроқ намида ундириб олишни мўлжаллашапти. Изма-из 50 гектар майдонга силос учун маккажўхори экиш ҳам бошлаб юборилди.

Б. КЕНЖАБОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

КЎМАҚДОШ- МАСЛАҚДОШ

Хўжалиқимиз меҳнатчилари қайта қуришнинг ҳозирги масъулияти палласида ҳар қачонгидан самарали ишлашга интиломоқдалар. Маҳсулотлар этиштириш ва давлатга сотиш топириқлари доимо бажарилмоқда. Бугунги кунда коммунистнинг ҳаётда ва иқтисодий фойдала меҳнатда тутган ўрни янада ошди. КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съезидга ҳаракат дастури лойиҳасида бунга алоҳида тўхталганини бекиз эмас. Мазкур ҳужжатни ўқиб-ўрганиш, муҳокама қилиш жараёнларида партия аъзоларининг бундан буюнги вазифалари аниқ белгиланган олинмоқда.

Бўлимимиз цех партия ташкилоти ҳисобида турувчи коммунистлар айлани пайтада зиммадаги масъулиятни чуқур англаган ҳолда астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Ташаббускор, ҳалол, меҳнатсевар маслакдошларимиз талай. Ҳамид Бобоев — шуларнинг бири. У узок йиллардан бери касбини ардоқлаб, қорақўлчилик ривожига муносиб улуш қўшиб келмоқда. Тажрибали чўпон белгиланган режаларни мунтазам бажараяпти. Чўпончи, ўтган йили кўзи олиш, жун ва қоракўл тери топириш плани ошғи билан урдаланди. Отар қўйчионлари ҳар 100 бош совлиқдан мўлжалдаги 95 ўрнига 110 тадан соғлом қўзи олди. Унинг 80 фондан зиедрогни боқува қолдирилди.

Табрикор чорвадорлар қишлоқни муваффақиятли ўтказдилар. Етарлича озқу жамғарилиб, ем келтирилганди. Каттиқ совуқ кунларда жониворлар тўйимли ем-хашак билан озқилантирилди. Ҳаво илқ кезларда йилдада яйратиб боқилди. Натижада 477 бош қўй ва эчки жиндий синов даврида талафотсиз парвартиш қилинди. Эндиликда тўл олинган қизгин тайёргарлик қўрляпти. Отарни уч ака-ука — Ҳамид, Холдор ва Синдор Бобоевлар боқиммоқда. Уларнинг икки нафари коммунист. Ўртанчаси Холдор

ҳақида гап кетганда ҳамма унинг ташаббускор, серғарат эканлигини тилга олади. Чиндан ҳам шундай. У партиявий топириқларни доимо сидқидилдан адо этади. Ҳозирги кезларда унга бўлимдаги ёш чўпонлар билан ишлаш, илгор тажрибаларини ёйиш, янги иш усулларини қўлланиш ва кенгайтириш вазифаси юкланган. Шунингдек тенгқўрларнинг сиёсий ва иқтисодий билимларини оширишда цех партия ташкилотига яқин кўмақдош. «Қайта қуриш режаларини рўйбга чиқаришда биринчи галда коммунист авангардлик кўрсатиши, фаол бўлиши керак. У ўзи ишляётган жойда тартиб ўрнатиши, иқтисомни, иқтисодиётни мустахкамлаш учун жон куйдириши лозим» — коммунист Холдор Бобоевнинг фикри бу.

Бош чўпон Убайдулло Ғофуров ҳақида ҳам илқ гаплар айтиш мумкин. Бу коммунист ўтган йили топириқларни муваффақиятли урдалади. Айни пайтада отардан 489 бош қўй ва эчки қишлоқдан соғлом олиб чиқилиб, йилдада яйратиб боқилмоқда.

Чўпон Салоҳиддин Хўрозов, галлачилик бригадари Исмаил Рашидов, меҳанизаторлар Босил Бойматов, Боймурод Норқуллов каби коммунистлар ҳам ишда кўпчиликка намуна. Умуман бўлимимизда 3.677 бош қўй ва эчки парвартиш қилинаяпти. Чорва моллари қишлоқдан бечиким олиб чиқилди. Эндиликда жониворларни кир-адилларда кўй ўтлар билан боқиш, этига эт қўйиш тадбирлари қўрляпти. Чорвадорларимиз зиммасидаги топириқлар юксак. Уларни бажариш ҳаммамиздан куч-ғайрат, фидокорлик талаб қилади. Биз бу режаларни адо этиш учун бун имкониятни ишга соламыз.

З. ЖАНГИРОВ,

Қўшработ районидagi «Октябрь» 50 йиллиги совхози 1-бўлими цех партия ташкилотиининг котиби.

Ижарачи ҳиммати

Халқимиз дастурхонига мўл, сифатли полиз ва сабзавот маҳсулотлари етказиб беришдек эзу ниҳияти дилларига тугиб олган Оҳангара ноҳиясидagi Куйишев номили совхоз деҳқонлари айни кунларда картошка, эртанги қарам, пиз сингари ноз-неъматлар экинни ниҳоясига етказилмоқдалар.

Баҳорнинг дастлабки кунлари деҳқонларимиз учун жуда қўй келди, — дейди эҳжалик бош агрономи Юсуф Шойқубов. — Экин майдонларимиз тўласинча ижарачиларга бўлиб берилган.

Илгор оилавий ижарачилар етакчиси Чиллабой Қо-

рабевни пайкал бошида учратдик.

— Қарам ниҳолларига дастлабки ишлов бераймиз, — деди у. — Май ойининг бошларида ҳосил узашга киришамиз.

Кўпни Ўлжабой Баротов бошчилигидаги ижарачилар ҳам 10 гектар ерга пиз, шунча майдонга картошка экинни тугулашди. Хўжаликда бошқили дон экинларини экиш ҳам ниҳоясига етказилмоқда. Бунда Бақодир Иброҳимов, Ортиқ Солеков, Мухтор Медешев, Исмаил Султонов, Аркадий Ким каби ижарачилар пешқадам.

М. ҚАЮМОВ.

ЗАМИН ТАБИБЛАРИ

Деҳқончилик маданиятини юксалтириш ва экин майдонлари ҳосилдорлигини оширишда тупроқ таркибини ахшиллаш, ятанин ерларни мелiorациялаш муҳим ўрин эгалляйди. Бу иш аниқсиз шўрхон ерлардан иборат чўл районоларда катта эътибор талаб қилади. Қўрқ Октябр районида экин майдонларининг асосий қисми — 10 минг гектардан зиедрог шўрланган. Ана шу ерларга қайта ҳаёт бахш этиш учун ўтган йили мелiorация ва сугориш тармоқлари қурилиши билан шугулланувчи меҳанизациялашган кўча колонна ташкил қилинган эди. Ушбу ташкилот мелiorаторлари ерларга дармон бахш этиш борасида катта ишларни амалга оширмоқдалар. 1989 йилда коллектив кучи билан райондаги хўжалиқларда 2 миллион 191 минг ўрнига 2 миллион 355 минг сўмлик иш бажарилди.

— Коллективимиз аъзолари ўз зиммаларидаги

• Мелиорация

онда 2 миллион 779 минг сўмлик иш бажаришни режалаштирганмиз. Жумладан, «Уч қаҳрамон» совхозида 250 гектар, Охунбобоев номили совхозда 421 гектар майдондаги коллектор-дренаж тармоқлари тўзатилади. Шунингдек, Х. Олимжон номили совхозда 82 гектар, Ф. Хўжаев номили совхозда 155 гектар ер ўзлаштирилади.

Шу кунларда мелiorаторлар тигиз график асосида иш юритаптилар. Қўча колон-

нада ташкил этилган меҳнат беллашувида О. Маҳаматов бошлиқ монтажчилар, А. Ниқолев етакчилигидаги тупроқ сурувчилар бригадалари пешқадамлик қилишмоқда.

Қўча колонна мелiorаторлари ишга тўқилини қилаётган айрим муаммолар ҳам мавжуд. Хўжалиқлар мелiorатив ҳолати ахшилланиш кўзда тутилган майдонларга экин экиб юбормоқдалар. Бу эса коллектор, дренаж ва сугориш шохоб чаларидаги ишларни бир маромада олиб боришга ҳалақит бермоқда. Бултур ана шундай ҳол Охунбобоев ва Беруний номили совхозларда содир бўлди. Шунингдек, районда юмушлар жуда кўп бўлгани ҳолда кўча колоннанинг 2 миллион 271 минг сўмлик иш ҳамминини областнинг бошқа районларида бажариш режалаштирилган. Бизнингча, ташкилотнинг барча кучларини бир жойга тўплаш самарали бўлур эди.

А. БОЛИБЕКОВ.

Булунгур районидagi бог ва узумчиликка ихтисослашган «Ғалабининг 40 йиллиги» совхозининг 3-бўлими со-

ҳибкорлари жорий йилда мўл узум ҳосили этиштиришни

дилларига тугиб қўйишган. Айни кунларда 128 гектар

майдондаги тоқларни очиш-тараш ишлари тезкорлик билан олиб борилмоқда.

Т. ДАВЛАТОВ олган сурат.

Соҳибкор енг шимарди

Косон районига 721 гектар бог бор. Бу йил унга 78 гектар қўйиллади. Шу мақсадда барча хўжалиқларда мевали ва манзарали ян-ҳоллар экиш, тоқзорлар ва ўрмонлар барпо этиш икки ойлиги уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. Бунда айниқса «Гулбоғ», Абдулла Набиев номили ва 52-совхозларнинг богбонлари соҳибкорла-

ри намуна кўрсатмоқдалар. Мазкур коллективларда ҳазирга қадар мутаносиб равишда 12, 8 ва 7 гектар майдонга нок, олма ҳамда ўрик қўчалари экилди. Район бўйича эса топириқ 60 фоиз урдаланди.

Айни пайтада мавжуд тоқзорлар ва богларда бўлғуси ҳосилга пухта замин яратилмоқда. Мевали дарахларга шакл бериляпти, қатор оралари юмушатилиб ўғитланмоқда. Тоқлар эса сымбағазларга қўтариляпти.

Косонлик богбонлар жорий йилда эл дастурхонига мўл бог ва тоқзорлар неъматига ҳада этишмоқчи. Бунга ишонса бўлади. Чунки уларнинг ҳаракатлари шундан далолат бермоқда.

БУНЁДКОРЛАР ТАЪЗИМ!

Сўз—қурултой қатнашчиларига

КЕНГАШЛИ ТҮЙ ТАРҚАМАС

Қишлоқ ҳўжалиги ходимларининг қурултойини ўтказиш яхши амбаларимиздан бири эди. Вилоят ёки жумҳурият қурултойига илгориловчи илгори, тажрибали ва тадбиркор раҳбарлар, мутахассислар, деҳқон чорвадорлар таклиф этилар, бундай йиғинларда жуда кўп фойдали таклифлар ва мулоҳазалар билдирилди, албатта. Негадир орада уч-тўрт йил ана шундай йиғинларга эътибор бермай қўйилди. Эҳтимол, баъзи раҳбарларимиз бундай анжуманларга турғунлик йиллари иллати, деб ёндашишгандир. Бизнингча, ҳар йили баҳорги экин ишлари бошланиши арафасида бундай йиғинларни ўтказиб, ишларимизни бир катта режалаштириб оласек, мақсадга мувофиқ. Халқимиз: «Кенгашли тўй тарқамас»,— деб бежиз айтмаган. Масалан, мен жумҳурият кўламини ўтказилган бундай қурултойда биринчи марта иштирок этаман. Ахир бунда жуда кўплаб ҳамкасб дўстларим билан учрашиб, мулоқотда бўламан, ўзаро тажриба алмашамиз, қишлоқларимизда йиғилиб қолган муаммолар, уларнинг ечими тўғрисида баҳslashамиз.

Мен Шеробод қўлида ташкил этилган Усмон Юсупов номи совхозда оилавий пахтачилик зеносига бошчилик қиламан, ҳўжалигимизнинг ташкил этилишига қарийб йигирма йил бўлган. Дастлабки йилларда ҳар гектар майдондан 10—12 центнердан пахта етиштирилди. Бултур эса ҳосилдорлик 25 центнерни ташкил этди. 3 минг гектар майдондан режалдаги 7,5 минг тонна урнига 7,804 тонна пахта топирилди. Об-ҳаво ўта нуқулай келиб, табиий офатдан қатта зарар қўганимизга қарамадан, 4,946 тонна қимматбаҳо ипак, 2,858 тонна АН-60 навли ўрта толали пахта етиштирилди. Ҳўжалик бўйича ялли ҳосилнинг тўқсон фоизи машиналар ёрдамида терилди. Бунда уч бир кишидан иборат зеноси эъзоларининг ҳам нуқсонсиз улуши бор, албатта. Биз 30 гектар майдонда деҳқончилик қилдик. Шарҳномага кўра, давлатга 90 тонна пахта етказиб беришимиз керак эди. Биз ҳар гектар майдондан 36,7 центнердан ҳосил кўтариб, қабул пунктига 110 тонна пахта топширдик. Ялли ҳосилнинг 95,4 фоизи машинада терилди. 97,8 минг сўм ўрнига 140,7 минг сўм даромад олдик. Иш ҳақимиздан ташқари кўшимча 24 минг сўм пулни тақсимлаб бердик. Ҳар биримизнинг ўртача ойлик даромадими 325 сўмни ташкил этди. Факат бизнинг зеносида эмас, кўпгина илгори бригада ва зеносида ҳам қувончли натижалар кўлга киритилди.

Агар қурултой нибириндан менга сўз берилса, бултур эришган ютуқларимиз тўғрисида эмас, балки амалдаги йилда пахта ва бошқа кил қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштириши кўпайтиришга тўсик бўлаётган муаммоларни кўпроқ айтдим. Яширишнинг ҳолати йўқ: кўп йиллар давомида ўзимизни ҳам, ерни ҳам алдаб келдик. Деҳқончилик маҳсулотлари етиштириши кўпайтиришнинг бирдан-бир йўли: алмашлаб экинни жорий этиш керак, деб йиғинлар ўтказилишига, текрор-текрор гап юритилишига қарамадан, пахта яхшироқ кўшилиши бунга йўл бермади. Ялли экин майдонининг ҳатто саксон фоизидан ортигини пахта эгаллади. Бедазорлар йиллар давомида кенгаймади. Лекин деҳқончиликка бундай ёндашуving охири вой эканлигини кўриб турибмиз. Жорий йилдан бу масалага жиддий ўзгариш киритилди. Ўтган йилнинг кузида 362,6 гектар майдонга беда уруғи экилди. 425 гектарда фалла, 45,8 гектарда дон учун, 50,4 гектарда эса силос учун маккажўхори, 30 гектарда озуқабоп лавляги етиштирилди. Бундай олганда энди ҳар бир массивда олти далали пахта банд эса, икки далали тоза беда, иккитасини озуқа, сабзавот ва полиз экинлари эгалламодди. Шу тарзда пахта майдон кўламини жами экинзорининг 65 фоизини ташкил этди.

Олдимизда мураккаб вазифалар турибди. 2,920 гектар майдондан 7,376 тонна ҳосил кўтаришимиз ёки ҳосилдорлигини гектар ҳисобида 25,3 центнерга етказишимиз лозим. Афсуски, ҳўжалигимиздаги барча экинзорини унумдор тупроқли, мелиоратив ҳолати жикатидан деҳқон талабига жавоб беридаган даражада, деб бўлмайди. 600—700 гектар майдонда ҳосилдорлик 12—14 центнердан ошмайди. Баъзи пайларда тупроқ юзасидан ҳовучлаб туз олиш мумкин. Синтетик кўвурлар ётқизилган ёпиқ зовурлар яхши ишламаётди. Усмон Абдуқодиров бошчилик қилаётган бў-

лимда асосий майдонларда етиштирилаётган ҳосил 15 центнердан ортмайди. Ҳолбуки, белгиланаётган режа— 20 центнер.

СССР Олий Советининг сессиясида Ер тўғрисидаги қонун қабул қилинди. Унга кўра, амал қилиш учун, аввало, ҳаммамиз муҳим ҳўжжанинг асослича ўрганишимиз лозим. Ана шундагина ерни ўзлаштирувчиларга нисбатан ҳўжалик, деҳқон талабчан бўлади.

Яна бир масала. Вилоятимизда кўпгина ҳўжаликлар пахта қабул қилиш пунктларини ўз ихтиёрларига олишди. Бунинг афзал томонларини инкор этмаймиз. Маҳсулот сифати учун деҳқоннинг маъсулияти, моддий манфаатдорлиги ошди. Бизнинг совхозимиз Москва, Тошкент тўқимачилик комбинатлари билан шартнома тузган. Унга кўра, хом ашёни заводда қайта ишлаб, тола ва момиқни комбинатларга жўнатамиз. Ҳозиргача Москвага 307 тонна, Тошкентга 545 тонна тола жўнатибди. Қизғиш шундаки, толаннинг пули шу пайтгача ҳўжалик ҳисобига келиб тушгани йўқ. Совхоз эса далада меҳнат қилаётганлар учун ўз вақтида маош беролмасдан, давлатдан қарз олаётди. Ахир ҳўжаликнинг саккиз миллион сўмлик маҳсулоти бўла туриб, давлатдан қарз олишнинг қандай изохлаш мумкин! Бизнингча, жумҳурият мутасадди ташкилотлари ҳўжаликларини бундай нуқулай аҳволда қолдирмасликлари керак.

Пахта ва бошқа кил қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари ҳарид нарҳининг ҳозирги аҳволи бизни жиддий ташвишлантирапти. Республика партия ва ҳўкуматининг ғам-хўрлиги туфайли бултурги мавсумда ҳўжалигимиз кўшимча 464 минг сўм маблағ олди. Лекин бу— бултурги гап. СССР Олий Совети сессияларида ҳамда республика миқёсидаги йиғинларда қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари давлат ҳарид нарҳини кўриб чиқиш ва ошириш тўғрисида баҳслар юритилапти. Афсуски, ҳозирча деҳқон ортиқ кўп кўтаётган натижа кўзга ташланмапти. Биз ҳўжжамизда техника, минерал ўғит нарҳи ҳеч қимнинг муҳокамасига қўйилмасдан, бир кундаёқ юз фоиз қимматлашди. Ҳаммамиз лом-мим демасдан қолвердик. Ахир бу маҳсулот таннарҳига салбий таъсир кўрсатаётди. Ҳўжалигимизда бир центнер пахтанинг ҳарид нарҳи 76 сўмни ташкил этапти. Қишлоқ меҳнат аҳли фаровонлигини бу тарзда қандай қилиб ошириш мумкин, деган ҳақли савол турғилди. Ҳўжалик бир килограмм бошқоқни донни жуади нари борса ўн бир тийиндан сотиб, 18—22 тийиндан омихта ем ҳарид қилиши керак. Наҳотки, риз-рўзимиз— бугундай баҳоси ендан ҳам арзон бўлса! Еки планлаштиришнинг оилалик. Қайта қуриш деган тушунчанинг пайдо бўлишига беш йил бўлгани-ю планлаштириш идораларида ҳали бу сезилмаётди. Улар ҳамон эскича ишлашляпти.

Чўл шароитида социал муаммоларини ҳал этиш учун жуда кўп иш қилиниши керак. Тўғри, турғунлик йилларида чўлуқварлар ҳар қандай шароитда меҳнат қилиш, ўзларининг яшаш шароитларини яхшилаш тўғрисида қайғурмадилар. Республика партия ва ҳўкуматининг қарори билан амалдаги йилда 200 оилага томорқа ўнлаб берилди. Бу яхши, албатта: қишлоқда уй-жой муаммосини ҳал этишга йўл очилгандек бўлди. Лекин қурилиш материалларни тақчиллиги муаммосини ҳал этмасдан туриб, қувонч эрта. Ҳўжалигимиз район марказидан 25 чакирим, темир йўлдан 70 чакирим йироқда жойлашган. Деҳқон ана шундай масофада шифер ёки ағоҳ-тахта олиб келишини бир тасаввур қилиб кўринг-а. Бундай қийинчилиқни бартараф этиш, деҳқоннинг қимматли вақтини қурилиш материаллари ахтаришга эмас, далада мўл ҳосил етиштиришга сарфлаш учун ҳўжаликнинг ўзида қўшимча қурилиш материаллари магазини очиб тўғрисида жиддий ўйлаб кўриш лозим. Ҳозир эса 3,200 кишига атиги битта магазин савдо хизмати кўрсатаётди. Қишлоқларимизни газлаштириш муаммосини ҳам ҳал этиш бугуннинг энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб турибди.

М. ТАҒРИЕВ,

Шеробод районидagi Усмон Юсупов номи совхоз пахтачилик зеносининг бошлиғи.

Ғаллаорол районидagi Ленин номи совхозда эртаги

сабзавот қўчатлари ўтказиш ишлари авжиди. Ўз томорқа-

сида қўчат етиштириб бериш юзасидан ҳўжалик билан

шартнома тузган хонадонлар ҳам совхозда кўп. Уруш ва

меҳнат ветерани Эргаш Ҳошимов оила аъзолари билан

жами 2 миллион туп қарам, помидор, қалампир, бақлажон

Жумҳуриятимиз Иттифоқнинг нафақат пахта, балки пилла базаси ҳамдир. Нега ўнлаб саноат корхоналари кўз тикиб турган хом ашёнинг салкам 70 фоизини Ўзбекистон берапти. Пиллакорларнинг йил сайин кўп «қумуш тола» етиштиратганликлари, мажбуриятини бажараётганликлари шу насон севинилари, авлодлардан қолётган тажрибани мустаҳкамлаётганликлари, оила аҳволини яхшилаш учун интилишлари натижа-сидир.

Районимизда ҳам пиллачилик йил сайин ривожлантириляпти. Беп йилликнинг ортда қолган тўрт йил мобайнида қўшимча равишда қарийб бир йил планига тенг хом ашё етиштирилди. Бу муваффақиятга ҳар бир пиллачилик зеноси муносиб ҳисса қўшмоқда. Мен ўтган йилги икки қўти ипак қўрти боқиб, 160 килограмм пилла топширдим. Пиллакорларимизнинг бу йилги режалари катта. «Қу-

муш тола мўл ва сифатли бўлсин!»—шу мақсадда мавсумга ҳозирлик қуриляпти. Тутзорларга ишлов берилмоқда.

Лекин сўнгги йилларда

қўчатлари етказиб беришни мақсад қилиб қўйишган. Эзгу

ният соҳиблари айни кунларда қарам ниҳолларини кўчи-

риб ўтказиш юмушлари билан машғул.

СУРАТДА: Э. Ҳошимов қўчатлар ривожидан мамун...

У. ҚУШВОҚОВ олган сурат.

ПИЛЛАКОРЛАР МЕҲНАТИ ҚАДР ИСТАЙДИ

ҳамма оилалар ҳам ипак қўрти парваришларига иш-тиқманд эмас. Нега шундай бўлиб қолди? Қўрт боқиб қишлоқ паллини— бир ойини ташаб қилса-да, шу 30 кун мобайнида ўша оилада қўзур-ҳаловат бўлмайди. Пиллакор тинч ётолмайди. Ҳозир эки совхозда, қўрт боқадиган маҳсул жой йўқ. Одамлар бола-чақаси билан ташқарида ётиб, уйлариин кўртхона қилишга мажбур

айтдим, холос. Ишимизда қийинчиликлар эса оз эмас. Ана шундай минг машаққат билан етиштирилган пиллага жуада оз ҳақ тўланади. Ўштинимизча, давлат пилла етиштирувчи бошқа жумҳуриятларга юқори даражада ҳақ беради экан. Бунинг тенглик деб бўладими? Бизда пилла ҳақиқий баҳосини қачон топади? Жамоа ва давлат ҳўжалик-ларида пилла етиштириш

таннархи ортиб кетапти. Бу билан тўла ҳўжалик ҳисоби талабларига жавоб бериш қийинлашмоқда. Шундай бир пайда пиллани қабул қилиш, сотиш билан шўғулланувчи оралиқ ташкилот— бош пиллахоналар катта фойда олмақда. Масалан, бизнинг район бош пиллахонаси ўтган йилнинг ўзида ярим миллион сўмга яқин фойда олган. Нега энди ҳўжаликлар ана шу нафдан улуш олишолмапти? Лоқал район учун ҳам ишлатилмайди. Нега шу фойдалар бошларимиз учун богчалар, мактаблар қурилмапти? Бу масалалар тезроқ ҳал қилиниши керак.

Пиллакорлар— бир сўзли, заҳматқаш кишилар. Жорий йилда ҳам «қумуш тола» хирмонларининг баракали бўлиши учун курашамиз.

М. ҲАМРОЕВА, Бухоро область Қорақўл районидagi «Октябрь» колхозининг пиллачилик зеноси бошлиғи.

Сўз—қурултой қатнашчиларига

Уйчи районидagi Свердлов номи колхоз чўпонлари жор-

дан шунча қўзон олишнинг ре-

жалаштиришган эди. Ҳозир-

гача 600 та совлиқ қўзилар-

ди. Уларнинг 31 таси—эғиз.

Муҳим мавсум синовида чў-

пон Абдурахмон Ҳожиев

алоҳида намуна кўрсатапти.

У республика агросаноат

комплекс ходимлари қурул-

тойи арафасида зиммасидаги

юксак мажбуриятини адо эт-

ганлиги ҳақида рапортга им-

зо чекди.

СУРАТДА: моҳир чўпон

Абдурахмон Ҳожиев.

А. ЮСУФБОВ олган сурат.

Колхозчиларнинг умумий йиғилишига ҳисобот ёзаётган эдим. Рўқмун текти, чунки ютуқлар қувончли. Давлат пахта, тўш, сўт ва бошқа кил қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларини сотиш юзасидан белгиланган тўрт йиллик река ошириб адо этилди. Ҳусусан, сабзавот тайёрлаш 3, балки етиштириш 2 барабар кўпайди. Чорва моллари маҳсулдорлиги ортди. Ердамин тармоқлардан олиналган даромад бир миллион сўмга етди. Шу муддатда меҳнат аҳлининг ойлик иш ҳақига 50 сўм қўшилди. Айниқса, 1989 йилда катта муваффақиятга эришилди. Қабул пунктига 6066 тонна оқ олтин топширилди. Бу мўлжалдан зиёددир. Бунинг эвазига 7 миллион сўм даромад қилинди. Соф фойда 1 миллион 384 минг сўмни ташкил этди.

Шу пайт телефон жиринг-лади. — Сув олиш графитини нега бузаяпсиз?— дағдага қилиди район раҳбарларидан бири. — Канадада сув тўлиб-тошиб оқиб ётса-ю, графика бало борми? — Ҳар ишда тартиб-интизом бўлгани яхши. Сувни қўбини ҳўжаликлар билан набатма-набат оласизлар. Ногоҳ кўз олдимга айни саратонда юз берган воека келди. Дала айланб юрган эдим. Кўёш тўё олов пур-кайди. Кўйлагини тердан шалаббо бўлиб кетган кеска деҳқон пешвоз чинди. — Ранс, мана уч кун-дирик, сув йўқ. Ғўза гул ва кўсакларни тўқиб юрмоқда,— деди у йиғлагуден бўлиб. — Начора, сув нават билан берилади,— дедим но-илоҳ. — Навбати нимаси? — Ғўза сув сўрапти. Шундай экан, уни тақсимлашни соя-салқин хонада ўтириб эмас, балки дала бошида белгилаш зарур...

Бунда асаббазарлик на-фақат колхозимизда, балки районнинг барча ҳўжаликлариди тез-тез содир бўлади. Чунки экин майдонларини бундай зўраки иш усулининг самарасидан кўра зинни кўпроқ. Пахта ҳосилдорлиги ҳатто унумдор далада ҳам йил сайин камайиб бормоқда. Чунки, Раҳим Юсупов, Пулат Искандаров, Божон Бойжонов бошлиқ бригадаларда бултур мўлжалдагидан оз хом ашё етиштирилди. Яъни ҳар тектир майдондан олдинги йилларга нисбатан 5—6 центнер нам ҳосил саранжомланди.

Ҳозир ҳамма жойда қайта қуриш, покляниш жараёни жадал давом этмоқда. Ҳўжаликни бошқариш, меҳнатни уюштириш ва рағбатлантиришнинг илгор усуллари кенг жорий қилинапти. Аммо планлаштириш ташкилотлари ҳамон давр талабига мослаша олмаптилар— ишнинг суст қайта қурмоқда. Масалан, чорвачиликни омихта ем, чигит қобини ва кунжара билан таъминлаш мумаммосини олиб қўриш. Хоразмда лоқал бир ҳўжаликка етарли миқдорда шундай озуқа акрипти берилмапти. Ўз навбатида бизнинг машаққатли меҳнатимиз эвазига етиштирилган пахтадан олиналган кунжара ва чигит қобини мамлакатнинг бошқа минтақала-

рига ташиб кетилмоқда. Ҳўш, вилот чорвадорларининг айби нимада? Сайлов-олди йиғилишларида ўнлаб, юзлаб сайловчилар шу ҳақда гапиришди. Назаримда, халқнинг арз-доғига қулоқ солиш пайти этиб келди.

Еки бошқа бир мисол. Кейинги йилларда минерал ўғит, техника воситалари, қурилиш материалларининг баҳоси кескин оширилса-да, пахта ва бошқа кил қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларининг ҳарид нарҳини кўтариш ҳақида деҳқонлар ва чорвадорларнинг ҳақли талаблари инобатта олинмаётгани кишини ташвишлантиради. Ачинарлиси шунки, ўша сифат белгиси билан чиқарилаётган машина-механизмларнинг ҳаммаси ҳам ёлти-тиб ишламапти. Уларни эҳтиёт қисмлар, ёнилги-мойлаш материаллари билан таъминлаш эса дуруст ҳал этилмаган. Натижада минг-лаб сўмга сотиб олинган агрегатлар наф келтирмапти.

Одамларга томорқа акра-тиб берилгани айни муддао бўлди. Ҳозир қишлоғимиз кишилари ўзларига тегишли ерни экин-тиқнига тайёрлашмоқда. Ҳўш, улар қанақа экинлар экишадилар? Қовун, тарвуз, сабзавот, жўжор, дереза. Уруғни қардан олишадилар? Бунинг колхозлар, ҳўжаликларнинг раҳбарлари тугул ҳатто район ёшувчилари ҳам билишмайдилар. Баҳолашни, оилаларга, анжумдор ерлар тақсимлашган. Уларни сара уруғ билан таъминлаб, барча майдондан баракали ҳосил олинишига замин яратмоқда. Бу албатта жумҳуриятимизда уруғчилик ишнинг кескин яхшилаш талаб этди. Уруғчилик билан шўғулланган олимлар ҳам деҳқон олиндаги қарзини узиш ҳақида ўйлашлари керак.

А. МАДРАИМОВ, Ҳива районидagi Фрунзе номи колхоз правление-син раиси, Бутуниттфоқ колхозлар кенгаши аъзоси.

АРМУҒОН

Районимиз меҳнаткашлари республика агросаноат комплекс илгорида қурултой кунига ажойиб совга билан келдилар. Тармоқни интенсив ривожлантириш йўлидан бораётган чорвадорлар 393 тонна гўшт топириб, биринчи квартал маррасини муддатидан икки ҳафта барвақт забт этидилар. Бу муваффақиятга Қуйибнуш номи, «Ленинобод» колхозлари, «Ғалаба» совхозини ва ҳўжаликлараро корхона бўрдоқбоқарлари салмоқли улуш қўшдилар. Улар яна 50 тонна гўшт тайёрлаш мажбуриятини қабул қилишди.

С. РАҲИМЖОНОВ, Шифорон район агрокомбинати расининг чорвачилик бўйича уринбосари.

БОҒЛАР КОКИЛ ЁЙМОҚДА

Ленин районидаги «Ўзбекистон» колхозда авваллари икки тармоқ: пахтачилик ва чорвачилик етакчи эди. Ўтган йилдан бошлаб ҳўжаликда богдорчилик ҳам ривожланмоқда. Бултур 36 гектар бог ва 10 гектар тоқор-зор агротехника қондалари асосида парвариш қилинган туфайли эл дастурхонига 183 тонна мева, 79 тоннадан зиёд ширин-шанар узуз тортиқ этилди. Унинг бир қисмидан Ўзоқ Шарқдаги саноат шаҳарларининг меҳнаткашлари ҳам баҳраманд бўлишди.

Жорий йилда богбону соҳибдорлар ўз олдларига эришилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш, бог ва тоқор-зорлар нетишгани ҳар қачонгидан кўпайтириш, халқимизга сархил мева-чева етказиб беришни ният қилиб қўйишган. Бошқача айтганда, тайёрлов идораларига 118-тонна мева, 80 тонна узуз топширилади. Шу мақсадда миришкорлар қўқма-ги юмушларини кун сайин қизитмоқдалар. Мевали дарахтларга шакл бериш, қатор ораларини юмшатиш, ўғитлаш бир-бирига боглаб олиб боришмоқда. Бу юмушларда Юсуфжон Мамажонов, Худойберди Юнусов, Абдуфатто Исмоилов каби ўз ишининг усталари бошқаларга намуна бўлишляпти.

Колхозда бог ва тоқорларни кенгайтириш ҳам диққат марказида. Зарбдор икки ойлик мобайнида йўл четларига, дала шийпонлари, мактаблар, болалар богчалари, мамырий бинолар олди-га 20 минг тупдан кўпроқ мевали ва манзарали дарахт ниҳоллари ўтқазилди. Бу муҳим тадбирда колхозчилар билан бир қаторда жамоатчилик вакиллари, пенсонерлар ҳам мактаб ўқувчилари ҳам фаол иштирок этмоқдалар.

У. АБДУЛЛАЕВ.

ЦЕХ ЎРНИДА ЗАВОД

Қашқадарё областининг Косон районида яқин-яқингача мева, сабзавот маҳсулотларини қишга сақлаш муаммо эди. Ўтган йил бунга барҳам берилиди. Тайёрлов идорасида дала ва бог неъматлари сақланадиган омборхона қурилиб, консерва тайёрлаш йўлга қўйилди. Янги пехда шу йилнинг ўзидаёқ 35 минг банка шарбат, аччиқ-чуқуқ, тузланган помидор ва бодиринг тайёрланди.

Бу йил цех қуввати оширилиб, заводга айлантирилади. Иш икки сменада ташкил этилади. Йил мобайнида 3 миллион шартли банка консерва ишлаб чиқарилади. Областининг бошқа районларида ҳам қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларини қайта ишлайдиган цех ва корхоналар бунёд этиш режалаштирилмоқда.

И. УСМОНОВ.

ХАЙРАЛИ ИШ

Ҳозир жумҳуриятимизнинг қайси жойига борманг, мева ва манзарали ниҳоллар экин, тоқорлар ва ўрмонлар барпо этиш икки ойлиги қизгин давом этаётганини кўрасиз. Оққўрғон райони меҳнаткашлари ҳам бу хайрли ишдан четда турганлари йўқ.

— Биз қўқлам мобайнида 108 гектар майдонда бог ва тоқорлар яратишни мўлжаллаганимиз,— дейди район агросаноат уюшмаси бош агрономи Сайфуддин Сандакбаров.— Шу мақсадда 4 миллион 418 минг туп турли кил қўчат ўтқазилди. Бунинг учун 5 минг 500 сўм маблағ ажратилган.

Зарбдор юмуш айниқса Охунбобоев номи, Навоий номи, «Партия XXII съезди», «Ленинобод» колхозлари, Сегизбобоев номи, «Оққўрғон» совхозларида намунали ташкил этилган. Мазкур ҳўжаликларда қисқа муддат ичиди белгиланган режанинг 80—85 фоизи рўёбга чиқарилди. Бўлғуси бог ўрнига асосан олма, олча, беҳи, нон, ёнғоқ ва жийда ниҳоллари ўтқазилди.

Айни пайтда мавжуд бог ва тоқорларга ишлов бериш жадал бормоқда. Богбону соҳибдорлар жорий йилда эл дастурхонига бултургига нисбатан кўпроқ мева ва узуз ҳада этиш мақсадида мусобақани тобора қизитмоқдалар.

У. МУҲАМЕДОВ.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИДА

Илгари хабар қилинганидек, КПСС Марказий Комитетининг 11 март кунли бўлиб ўтган Пленумида музокара-ларни КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Ю. А. Прокофьев бош-лаб берган эди. У Конституциянинг олтинчи ва еттинчи моддаларини ўзгартириш тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳаси юзасидан бир қанча таъкидлий мулоҳазалар айт-ди. Таъкид этилган қонда шу вақтгача Конституцияда бўл-ган моддаларнинг аслида юза-ки таъкидир. Энг аввало, Конституцияда одамларнинг турли партияларга ва жамо-ат ҳаракатларига бириктириш ҳуқуқини аъло қилган мо-ддан қирғиш зарур, деб ҳи-соблайми. Шу тарғиба еттин-чи модда Конституциянинг олтинчи моддасидан олдин бўлиши керак, деди у.

Айни шу ерда партияларни рўйхатда олиш, шунингдек, уларнинг фаолиятини тўхта-тиш механизми аниқ белги-лаб берилиши лозим. Бунда жамиятда сиёсий фикрлар ҳидма-хидлигининг йўл қўй-ладиган даражасини аниқлаб олиш, ижтимоий, миллий ва диний адоватини авж олдири-дан миллатчилик, шовин-нистик, фашизмга хос тузил-малар ташкил этилиши йўл-га қўйиш зарур, алоба-та.

Нотийқ қабул қилинадиган қонунда олтинчи модданинг тағйир этилган таърирдаги сингари КПССни акротиб кўрсатмаслик зарур, деган қўрағий фикрни айтди. Но-тиқнинг фикрича, унда уму-ман партиялар ва жамоат ташкилотлари фаолиятини соҳаларини янада пухта баён этиб бериш зарур. Бундай фаолият лойиҳада ёзиб қў-йилганидек, парламент фао-лияти биланги чекланиши мумкин эмас.

Визинг нўқтан назаринида шундан иборатки, СССР Конституциясида ва бошқа қонун ҳужжатларида ҳар қандай партиянинг ишлаб чи-қаришда, шунингдек истиқ-бат жойларида иш олиб бо-раётган партия ташкилотлари орқали, оммавий ахборот во-ситалари орқали, халқ ҳоки-матли органлари айланди-ган ва давлат муассасалари-да ишлаётган партия аъзола-ри орқали ўз сиёсатини ўтқа-зиш ҳуқуқини мустақамлаб берилиши керак. Бу гоят муҳим масалалар, деди но-тиқ. Маана шу қондаларни Қонун лойиҳасига киритиш дорюр. Ҳозирги таърирдаги қонун меҳнат коллективлари-да партиянинг фаол иш олиб боришига тўсқинлик қилиши мумкин ва қорхоналарда, му-ассасаларда партия ташки-лотлари тутатилиши учун реал асос бўлади. Бу эса пар-тиянинг ташкилий жиҳатдан барбод бўлишига олиб кели-ши мумкин ва Поляша Вир-лашган ишчи партиясининг ноҳуш таърибаси бизнинг кўз ўнгимиздадир.

СССР Конституцияси мо-ддаларининг ўзгартирилиши сиёсий партиялар тўғрисида қонун қабул қилиниши би-ринчи гадаги вазибалар қа-торига қўйди, деб давом эт-ди нотийқ. Бундай ҳолатда Мар-казий Комитет қонун лойиҳа-ларини тақлиф этиш ҳуқу-қидан фойдаланиши, сиёсий партиялар ва ташкилотлар ҳақидаги қонун лойиҳасини тайёрлаши керак, деб ўйлай-ман. Унда партияни рўйхатда олиш учун зарур бўлган, уни ташкил этиш тарафдорлари миқдорининг қоридик норма-лари, уларнинг сиёсий фао-лияти учун партияларнинг масъулияти, сиёсий партия-лар фаолиятини тўхтатиш тартиби, сарлов кампанияла-рида, ваколатли органлар ишда қатнашиш ва бош-қа масалалар батафсил баён этилиши лозим. Биз шундай қонун бўлмаса, чинакам де-мократиялашган, сиёсий тур-муш эркинлигини амалга ошира олаемиз, деди про-фессорда у.

Киргизистон ССР Министр-лар Советининг Равси А. Жумагулов иқтисодий таъ-риб вазият тўғрисида гапи-риб, ислохот, иқтисодий омиллар таъсир қилмаётган-лигини айтди. Аммо бунда фақат ҳукумат ва унинг раҳ-бариятини айландириш йўлими! Амалда ҳукумат раҳбарлари ни кабинетларга боғлаб қў-йиб, уларнинг бир кун ҳам ижодий ишлашига имкон бе-рилмапти-ку.

Нотийқ таъкидладики, Мар-казий Комитет, Сиёсий бюро биз ҳаммамиз ақл-заковат билан иш қўриб, вақтинчалик манфаатларни қўламастлиги-миз ва сиёсатимиз йўнали-шини танлашда шовиша-шо-варчиликка йўл қўймастлиги-ни, эзгу ороларимизга хиё-нат қилмаслигимиз зарур, деб ўйлайман.

Партияни таъғ вазиятдан олиб чиқиш учун таъсирчан чоралар қўришда йўл қў-йиб бўлмайдиган ҳато бўлур эди, деб давом этди нотийқ. Бунданки сиёсий кучлар пар-тияимиз биланги пўтүр ет-казайтирилганига эмас, бош-қа нарса — партия ташки-лот-лари сафида КПСС Уставини, партиянинг программавий йўл-йўриқлари амал қилмаёт-ганлиги, КПССнинг ялпий масалага доир ҳаракат дасту-рини, шунингдек, Марказий Комитет Пленумларининг қўдан-қўл қарорлари бажа

рилмаётганлиги, назоратини йўқлиги ҳам ташвишли ҳо-латдир. Коммунистларнинг бир қисми орасида ҳозирнинг ўзи-даёқ партияни сиёсий май-дондан четлаштиришга, асо-сий таълимимиз — марк-сизм-ленинизмни унуттишга ошқора даъватлар эшитил-моқда. Афсуски, биз бу бо-рада КПСС Марказий Коми-тет секретариатининг ҳам, айни чоғда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг ҳам фаол позициясини сез-маймиз.

Бугунги кунда КПССни ҳо-кимиятини суниётимол қи-лишда ошқора айбамолда-лар, деди нотийқ. Аммо бун-дай дейиш нотўғридир. КПСС Марказий Комитетининг яқинда партия съездида қа-бул қилган ҳаракат дастури-да КПСС ҳуқуқдорлиққа, аф-залликка, СССР Конститу-циясида ўзининг алоҳида ма-вқени мустақамлашга даъво қилмаслиги рўй-рост ёзиб қўйилганлигини эса олтин-Лексин бу КПСС сиёсий май-дондан четлашгани, мамлакат-даги аҳвол учун, ўзи бош-лаган қайта қуриш учун масъулиятини ўз зиммасидан соқит қилиши керак, деган маънони билдирмайд.

Мамлакатда қайта қуриш-нинг соғлом кучларини би-рлаштириш учун масъулиятни ўз зиммасига оладиган, сиё-сий аввалгардлик ролини ба-жаришга қодир бўлган шун-дай сиёсий куч мамлакатда йўқ ва яқин вақт ичиде юза-га келиши амри-маҳолдир. Бунга ҳамма — коммунист-лар ҳам, партисизлар ҳам ан-глаб турбдилар. Биз шун-га чўқур аминимизки, қайта қуриш ва янгилашни ташаб-бусини партиядан тортиб олишга уринишлар, жамият-нинг кескинлашган муаммо-ларини янгилашган КПСС иш-тирокисиз ҳал этишга уриниш-лар фақатгина янада кўпроқ беқарорликка олиб келади, қайта қуришга тўсқинлик қи-лади. Киргизистон республи-каси коммунистлари ва пар-тисизларнинг мутлақ кўп-чилиги бу фикрни қўллаб-қувватламоқдалар.

Киргизистон ССР ҳукума-тининг бошлиғи съездга ҳам партияда ҳисобот-сарлов кампаниясини ўтказишга доир тақлифларни қўллаб-қувватлаб, республика ком-мунистларининг аксарият кўпчилиги съездга делегат-ларнинг тўғридан-тўғри, яши-рини ва муқобиллик асосида сайланишини ёқлаб чиққан-ликларини айтди. Ўйлаймиз-ки, бундай ёндашилмида съездга нўқтан назари оддий партия аъзоларига яқин ва тушунарли бўлган коммунист-лар сайланади.

СССР Конституцияси-нинг олтинчи моддаси тева-рагида қўйилб кетган му-нозара ўз-ўзидан мамлакат-да вуқудга келган сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий ва-зиятда кўпчилик чўқур жа-раёларини эмас, балки юза-ки жараёнларни кўраётти, деган фикрни уйғотди, де-ди Қозғистон Компартия-си Жамбул область комите-тининг биринчи секретари С. М. Бойжонов. Жамиятда партиянинг раҳбарлик ро-лини Конституцияда мустақ-камлаб қўйилгани унинг мақомига, обрў-эътиборига бирор-бир улуш қўшмаган-лиги ҳеч кимга сир эмас. КПСС Марказий Комитети-нинг партия XXVIII съезди-га ҳаракат дастури лойиҳа-сида ҳам шу ҳақда гапи-рилган.

Дарҳақиқат, 6-модда 12 йилдан ортиқ вақтдан буюн амал қилмоқда. Совет ҳоки-матини ўрнатилганига эса 72 йил бўлди. Ана шу вақт мо-байида Коммунистлар пар-тиясида жамиятининг раҳ-бар ва йўналтирувчи кучи бўлиб келди. Ишончм қо-милки, кўпчилик одамлар, шу жумладан бу ерда ҳозир бўл-ганлар ҳам 1977 йилда пай-до бўлган Конституциянинг янги моддасига эътибор ҳам беришмаган. Чунки партия ташкилотлари, унинг раҳ-барлари бундан анча аввал бошларув жияловини ўз қў-ларига олган эди. Шундай қилиб, гап 6-моддага эмас, балки оппозициячи кучлар-нинг КПССни совет жамия-тининг гояий-сиёсий раҳ-барлигидан четлаштириш инти-лишидандир.

Ўйлайманки, коммунист-ларнинг ҳозирги авлоди бўл-ган бизнинг бунга йўл қў-йишга ҳаққимиз йўқ, бундай ҳато учун тарих бизни ке-чирмайд. Ҳозирги вазиятда соғлом кучларни муайян да-ражада бириктиришга қо-дир бўлган, иқтисодий аҳвол-ни барнорлаштиришдаги хатти-ҳаракатларини муво-фиқлаштиришга, мамлакат-да кескинлиқни бартараф-этишга қодир бўлган ягона куч КПССдир. КПСС ўз фаолиятини тубдан янги-лагандигина шундай қила олади.

Шунинг учун ҳам олтин-чи модда таъдирли ҳозир бизни таъшвишлантмасли-ғи керак. Биз партиянинг ўзида демократиялаш жа-риёни қандай қилиб тезда-штириш, у мамлакат аҳоли-сининг барча ижтимоий қат-ламлари туб манфаатларини фақат баён этибгина қолмай, балки ўз фаол ҳаракатлари билан ҳақиқатан уларнинг

ана шу манфаатларини ифо-далашини исботлашга қан-дай эришиш тўғрисида кў-проқ ўйлашимиз керак.

Област партия комитети мизининг бюро аъзолари, пар-тия фаоллари кейинги вақт-да коммунистлар ва партия-сизлар билан кўп марта уч-рашди. Ҳозирги мураккаб вазиятда одамларнинг кўп-чилиги партиянинг бунёдкор-лик кучига ишонаётганига яна бир бор ишонч ҳосил қилдик. Нотийқ учрашуларда коммунистлар ва партиясиз-лар давлат бюрократия ап-паратни асосиз равишда ку-чаиб бораётгани, ҳўжалик турмуши барча соҳаларда чеклаб қўйилганлиги тўғри-сида гапирётганларини таъ-кидлади. Одамлар марказий идораларнинг бюрократизми учун, улар ўзларини ёмон қайта қураётганликлари учун кўпчилик маҳаллий партия органларини айбла-моқдалар. Кўпгина министр-ликлар ими-жимиде штат-ларни кенгайтириб, асосий ускуналар, материаллар бар-ча фондларини ўз қўлларига дақлаб турганликлари, маҳсулотларни қорхоналар ва аҳолининг эҳтиёжларини писанд қилмай тақсимла-ётганликлари ўқтириб утил-ди. Турли нормативлар би-лан қорхоналарнинг ҳўжалик ҳисобига ўтиши жараёнини йўққа чиқармоқдалар. Бу-ларнинг ҳаммасини меҳнат коллективларига тушуни-тиб бериш қийин, деди об-ласт партия комитетининг биринчи секретари. Шунинг учун ҳам маъмурий-бўйрўқ-бозлик системасини, ре-гионаларнинг хусусиятлари-ни эътиборга олишни, улар-ни комплекс ривожлантириш муаммоларини ҳал этишни истамаётган марксий идо-раларнинг зуравонлигини бу-ларнинг тезлаштириш зару-ри. Бунда Советларга ҳо-кимиятини амалда бутун тў-лаллиги билан ўтказишни таъминлашнинг иложи йўқ.

Бу партиянинг оммага таъ-сир ўтказиши шарти ҳам-дир. Лениннинг сўзлари би-лан айтганда «Ҳокимият ку-чи билан эмас, балки обрў-эътибор кучи, ғайрат-ши-жоат кучи билан, кўпроқ таърибга, кўпроқ билимдон-лик, кўпроқ истеъдод билан» таъсир ўтказиш шартидир.

Нотийқ партиялар тўғри-сида қонунни қабул қилиш борасида пленумда билди-рилган тақлифни қўллаб-қувватлади.

СССР ички ишлар мини-стри В. В. Бакатин Ю. А. Прокофьевнинг партиялар тўғрисида қонун қабул қилиш ҳақидаги тақлифини қўллаб-қувватлади. У 51-моддани ўзгартириш киритиш тўғри-сида тақлиф ҳам киритди. Бу моддада «СССР граждaн-лар жамоат ташкилотлари-га бириктириш ҳуқуқига эга-дирлар», деб ёзиб қўйилган. Унга фақат «жамоат ва иж-тимоий-сиёсий ташкилотлар-га бириктириш ҳуқуқига эга-дирлар», деб қўшимча қилиб қўйиш керак. Шунда маса-ла ҳал бўлади, деди министр.

Сўз КПСС Тула область комитетининг биринчи сек-ретари Ю. И. Игнатьев берилди. Биз партиянинг давлат ҳокимиятидан воз ке-чиб, бунга аввалги пленумда ўзимизнинг программавий ҳаракат дастуримида баён этиб берган эдик, деди у. Шунга мувофиқ бугун СССР Конституциясини олтинчи мо-даси тақдир тўғрисидаги масала қўйилди. Сиёсий структурала партиянинг раҳ-барлик ролни Конституция билан белгилаб берилиши-нинг беқор қилиниши тўғ-рисидаги тақлифини тўла-тў-қис қўллаб-қувватлайлик. Бу билан биз таркиб топган партия-давлат системасини қайта қуриш учун реал им-кониятлар яратиб берамиз.

Янги позицияларни чўқур англаб олиш учун вақт кам, албатта. Лекин мени баъзи бир нарсалар таъжубга солмоқда, деб давом эт-ди нотийқ. Менимча, 6-мо-данин ҳозир биз ўқибган таъ-рихри умуман келажакка қаратилган. Балки бу СССР Конституциясини учун тўғ-ри ҳамдир. Қанчалардир кўп-лоб сиёсий партиялар бўла-ди. Лекин бугунги кунда Ком-мунистик партия — бу ре-аликдир, бу жамиятни йиқлаштирувчи сиёсий куч-дир, агар биз унинг раҳбар-лик ролини инкор этсак ҳам, у ҳуқуқдор партиядир, десам қўшмасиз, деб ўйлай-ман. Бошқа партиялар ёки ҳаракатлар КПССдек маъве-га эга бўла оладими — бу ҳали номаълум, биз эса бу-гун КПССнинг жамиятимиз-даги ўринини аниқ белгилаб беришимиз лозим. КПСС сиёсат ишлаб чиқмоқда, унинг халқ томонидан эъти-роф этилиши учун кураш-моқда ва айнан шу биланок, менимча, жамиятимизда биз кўриб турган бошқа барча жамоат ташкилотлари ва оммавий ҳаракатлардан ан-чагина фарқ қилади.

Шунинг учун ҳам шундай бир таърихри топиш кераки-ки, бугунги жамият, бизнинг мавжуд тузумимиз Конститу-циясида ҳар қалай Комму-нистик партия, яна қайтара-миз, ўз сиёсатини ишлаб чи-қаётган сиёсий ҳуқуқдор куч сифатида ажралиб туради-

ган бўлсин, деб ўйлайман. У ўз сиёсатини давлат, жа-моат ташкилотлари ва те-ғишли маҳаллий Советларга сайланган коммунистлар ор-қали давлат сиёсати таразида юритиши керак, албатта. Йўқса, у сиёсий ҳуқуқдор пар-тия сифатидаги моҳиятини йўқотари.

Агар мазкур модда шун-дай таърирда бўлганида, ўй-лайманки, барчамиз ва, ав-вало, бизни вакил қилган коммунистлар партия мав-қеида содир бўлаётган ўзга-ришларни пайқаган ва яна-да аниқроқ тушуниб олган бўлур эдилар, деди нотийқ.

Иккинчидан, 7-моддада мавжуд ижтимоий тузумни зуравонлик билан ағдариб ташлашни мақсад қилиб қўй-ган партиялар, ташкилотлар, ҳаракатлар тузилишига ва фаолият кўрсатишига йўл қўйиб бўлмаслиги тўғрисида гапирилган. Фикримча, «зу-равонлик» сўзи бу ерда но-ўриндир. Зуравонлик билан ағдариб ташлаш бу аниқ ҳаракатдир. Бунда ҳамма нарсаси аён. Бу фаваққулда вазият бўлади. Бундай вази-ят теғишли чораларни талаб қилади. Агарда қандайдир партия, қандайдир ташки-лот ташвиқот, ишонтириш йўли билан жамоат фикри-ни шакллантириш йўли би-лан тузумимизни ўзгарти-ришга интиладиган бўлса, нима учун биз бунга мурос-са қилишимиз керак? Ахир у барибир Конституция ту-зумини ўзгартиришни назар-да тутадик-ку, ўйлайманки, Совет конституцион тузу-мимизни ўзгартиришни ўз мақсади қилиб олган пар-тиялар бўлмаслиги керак, дейилса муҳимроқ бўлади.

Минбарга СССР Адлия министри В. Ф. Яковлев чи-қди. Нотийқнинг фикрича, олтинчи ва еттинчи мо-ддаларни амалдаги СССР Ко-нституциясида баён қилинган-га тарзда сақлаб қолиш мум-кин эмас. Аммо бу модда-ларнинг текстини бошқа би-рор нарсаси билан алмашти-масдан шунчаки чиқариб ташлаш ҳам ярамайди. Ҳо-зирги кундаги реалликдан келиб чиқиш керак. Консти-туциядан ушбу моддаларнинг чиқариб ташлаиши, бирин-чидан, биз сиёсий система-мизда жамоат ташкилотла-рининг, шу жумладан пар-тиянинг ҳам ўринини белги-лаб олмаганлигимизни, ик-кинчидан эса, оммавий ахбо-рот воситаларидаги танқид-лар таъзики остида чеккинб қўйялганлигимизни, лекин бу ҳуусида бирор ижобий позиция ишлаб чиқа олма-ганлигимизни аналтади. Бу моддаларнинг янги таърири тақлиф этилди, минбарнинг, ҳозир уларни муҳокама қи-лиш ва энг маъбул вариант-ларни ишлаб чиқиш лозим.

Биринчидан Конститу-цияда Совет Иттифоқи граж-данлари турли ижтимоий ва ижтимоий-сиёсий ташкилот-ларга бириктириш ҳуқуқига эга эканликлари ҳақидаги қон-да мустақамлаб қўйили-ши керак. Ижтимоий-сиёсий ташкилот деганда одамлар партиялар ҳам, шунингдек, ижтимоий-сиёсий йўналишга эга бўлган бошқа ташкилот-лар, шу жумладан ёшлар ташкилотлари ҳам англаш-лади. Иккинчидан, Конститу-цияда барча ижтимоий ва ижтимоий-сиёсий ташкилот-лар фаолиятини конституцияда бўлиши ҳамда жамиятда амал қилувчи қонунларга мувофиқ келиши ҳуусидаги қонда албатта бўлиши керак.

Конституцияда мустақам-ланган ана шу муҳим қонда ҳуқуқий давлат гоисига та-момила мувофиқ келадди, уни Конституциядан чиқариб юбо-ришга ёки ундан маҳрум бў-лишга сира йўл қўйиб бўл-майди.

Конституцияда теғишли ижтимоий ташкилотларни рўйхатга олишдаги юридик, ҳуқуқий тўсиқлар албатта кўрсатилиши лозим. Фаоли-ятнинг зуравонлик усуллари-ни тарғиб қилувчи ташки-лотлар тақиб остида бўлиши керак. Нимага қарши қар-тилганидан қатъи назар, ҳар қандай зуравонлик мақбул эмас, Конституцияга ва қо-нунларга, шу жумладан жи-ноий қонунга зиддир. Бунда «зуравонлик» атамаси ал-батта бўлиши керак. Ас ҳолда биз ўз қарашларимиз-га унча тўғри келмайдиган қарашларини тарғиб қилувчи ижтимоий ташкилотларнинг яшашини ҳийла ишлатиб юридик таърифлар билан шўбха остига олишга инти-лад бўлиб чиқамиз. Ҳозирги вазиятда бу соҳада ниҳоятда пухта бўлиш керак.

Нотийқ бу моддаларда ко-оперативларни қириб таш-лаш тақлиф қилди, чунки улар ижтимоий ва ижтимо-ий-сиёсий ташкилотлар эмас, балки товарлар ишлаб чиқа-риш ва хизмат кўрсатиш бў-йича ҳўжалик ташкилотла-ридир. Кооперативлар Кон-ституцияда кўрсатилмиш мумкин, лекин олтинчи мо-ддада эмас, балки мулкчилик ҳақида гап бораган жойда ақс эттирилиши мумкин.

В. Ф. Яковлев сўзининг охирида КПССни бошқа иж-тимоий-сиёсий ташкилот-ларга нисбатан алоҳида, и-мтедлий ҳолатга қўйиш керак эмаслигини таъкидлади. Ком-мунистик партиянинг рол

Конституцияда ёзилган таъ-риф билан эмас, балки пар-тия халқ манфаатларини қан-чалик ифодаётганлиги бо-лан белгиланиб келди, ҳо-зир ҳам белгиланаётган ва бундан кейин ҳам шу тарзда белгиланади. Агар у ишчи-лар синфи, деҳқонлар, меҳ-наткаш зўлиларининг чи-накам, туб манфаатларини ифодаловчи халқ партияси бўлиб қолса, демак у ижти-моий-сиёсий ташкилотлар орасида ўзининг алоҳида маъқени сақлаб қолди ва унга теғнашга оладиган таш-килот бўлмайди. Лекин бун-га Конституция ёрдамсиз эришиш керак.

ВЦСПС секретари В. М. Мишинга сўз берилади: си-зларни билмайману, деди у, лекин мен бугун КПСС Мар-казий Комитетининг аъзоси сифатида бизларга нисбатан қатта ҳўрматни сезмаётир-ман, чунки бугун маана шу минбарга чиқиб, иккинчи мажлисдан 10—15 минут илгари олган ҳўжжат ҳууси-сида фикр билдиришга маж-бур бўламиз.

Нотийқ ҳўжжат моҳияти ҳуусида гапириб, унинг фик-рича, «партия ва бошқа иж-тимоий-сиёсий, касасо бош-қа жамоат ташкилотлари» деб бошланадиган таъриф принцип жиҳатдан қўллаб-қувватлашга муносиб экан-лигини айтди. Бизнинг реал ҳаётимизда партиялар ҳо-зир-даёқ мавжуд. Шовкин-сурон кўтариб ўзини партия деб атаётган машўм «демо-кратик союзу» эмас, балки масалан, Литвадаги «САЮ-ДИС» назарда тутилмоқда. Бу барча белгиларга эга бўл-ган чинакам сиёсий партия бўлиб, бунини ў сўнгги сай-ловларда намойиш қилди.

Сўнгра нотийқ ўзини чў-қур ҳаққонларига тўхтал-ди. Унинг назарида партия огир истиқбол бошланиши мумкин бўлган маррада ту-рибди. Ижтимоий Фанлар академияси социологари-нинг фикрича, бизнинг жа-миятимизда КПССнинг про-гресс ролита ишонувчилар ҳиссаси бунинг аксига ишо-нувчилар ҳиссасидан бири-нчи бор кам бўлиб қолди. Бу эса партияга ишонч тангли-гининг миқдорий мезонидир. Биз кенг омма орасида пар-тия обрўсининг пасайиб боришидан иборат ана шу тенденцияни ўзгартириш ола-мизми — бу унча оддий ма-сала эмас, Бу КПССнинг, балки бутун совет жамия-тининг ҳаёт-мамонт масаласи-дир. Бу масаланинг ҳал эти-лиши иккита омили:

Биринчидан, партиянинг программавий ҳўжжатлари «гап Ҳаракат дастури ҳақи-да ҳам, Устав ҳақида ҳам бораётти» жамиятининг демо-кратик ривожланиш ҳарак-терига қанчалик мувофиқ бўлишига, халқ манфаатла-рини қанчалик ақс эттириши ва ёшлар учун қанчалик жози-бадор бўлишига; Иккинчидан, омма онгиде партиянинг тим-соли бўлиб қоладиган сиёсий раҳбарлар шахсияти қанча-чи кизиқиб бўлишига энг кўп даражада боглиқ бўлади.

Масълумки, Сиёсий бюро-даги келишмовчиликлар ҳа-қидаги гап-сўзлар ва миш-мишларни раҳбарларимиз ўз нутқларида қанчалик қатъ-ий билан рад этганлари са-ри улар шунчалик кенг тар-қалмоқда. Масалан, В. М. Мишин ёзувица А. Пристав-нин сўхбатидан парча кел-тирди: «Ҳайта қуришни КПСС бошлагани йўқ. Уни бир киши—Горбачев бошла-ди. Партияга ақс ҳолда бош-лади ва унга ақс ҳолда деб давом эттирмоқда. Бунинг усти-га қайта қуришнинг беш йили КПСС унинг асосий тўғаног эканлини кўрсатди». Менимча, ҳаммамиз ана шундай нўқтан назарларга биринчи бор дуч келмаёт-ганимиз йўқ. Лоақал Москвада февраль ойидаги иккита митингни олиб қўрайлик. Менимча, Михаил Сергеевич Горбачевнинг ўзи учун ҳам унчалик ёқимли бўлмаган бу вазиятдан кўз юмиш мумкин, албатта, бунинг сиё-сий муҳолифларининг кирдиқорлари деб ҳисобла-шимиз мумкин. Лекин ме-нинг фикримча, партия бу-нинг ижодий оғоҳлантириш деб билса ва бундай фикрлар тарқалишининг объектив асосларини тан олса унинг учун фойдалорқ бўлур эди.

Айтайлик, Егор Кузьмич Лигачев кенг омма орасида қанчалик тез-тез нутқ сўзла-са, унинг номи «партиянинг консерватив кучлари». «Ўнг қанот», «демократик ўзга-ришларнинг душманлари» ту-шуначалари билан шунақли аниқ боғланмоқда. Е. К. Ли-гачев хизматларига, унинг шахсий поклиги, принципа-лигини (бу эса СССР граж-данларининг ҳар ўш нафа-ридан бири демакдир) би-рлаштирувчи КПСС ҳар қа-сонидан ҳам қатта хавфга юзма-юз келиб қолди. Уни сиёсий ҳаёт чеккасига чиқа-риб қўйишга, ҳуқуқдор пар-тиядан мунозара қўлибга, борики, парламент ўзини-нинг субъектига айлантириш-га тора аўр бериб уринил-моқда. Бунга йўл қўйиш сўзларини, қатъият ва соби-ет

қадамлик, ўзининг ҳақли эканлигига ишонч сингари хислатлар хосдир. Яқиндаги-на бу фазиаллар ҳақиқий партия аъзосининг олийжа-ноб фазиаллари деб ҳисоб-ланарди, партияни лаганбар-дорлик, маъмуллик ва юқо-ри лавозимдагиларга мосла-шиш сингари иллатларни неглириб чиқарган турғунлик ботқоқидан қўтаришда ёр-дам берган эди.

Лекин ҳозир замон ўзга-раятти. Ҳаёт партия раҳбар-ларига янги талаблар: энг зиддиятли фикрларни идрок этиш ва таҳлил қилиш ма-ҳоратини, яқиндлик йўлини излашни, таллаб олганин йўл-дан чиқмаслиқни, характер қатъияти билангина эмас, балки фикр мантқиқи билан, комиссарларга хос таъзиқ билан эмас, балки профес-сионал билимдонлик билан ишонтиришни талаб қилмоқ-да. Нотийқ партиядош ўртоқ ва КПСС Марказий Комите-тининг аъзоси сифатидаги ўртоқ ҳўққидан фойдаланиб, Е. К. Лигачевга муножаат қилди ва барча вазиятлар-ни, мамлакатдаги ва партия-даги сиёсий вазиятни яна бир бор пухта тарозига со-қиб, ихтиёрий равишда ис-теъфо беришга, бошқа иш-та ўтишга ёки муносиб тарзда пенсияга чиқишга даъват эт-ди. Истеъфо бериш фожиа эмас, мағлубият эмас, деб туталлади у ўз ичкни. Бу ўз ишини қилиб бўлган, ўз ролини бажарган кишининг онгли қадаmdir.

Минбарга СССРнинг Польша Республикасидаги фавақ-қулда ва мухтор элчиси В. И. Бровкович чиқди. У партия тақдирини ташвиш-ланиш уни ана шу музока-рада иштирок этишга маж-бур этаётганини айтди. Бун-дан тўрт йил муқаддам КПСС XXVII съезди бўлиб ўтди. Съезд ўтмишини қатъ-ий танқидий рўхда идрок этиб, умидбахш ва айни вақтда реал бўлган тарихан муҳим вазибаларни ишлаб чиқди. Келинган, съезд нис-бага қарор қилганлиги би-лан амалда нималар бўлаёт-ганлигини қисеалаб қўрай-лик, деб давом этди нотийқ. Шунда биз съезд белгила-лигимизни, уша пайтда ўз режаларимизда ақс эттири-дан натижаларга эриша ол-маганлигимизни сезиш қи-ян эмас. Ижтимоий-иқтисо-дий ривожланишнинг жадал-лашуви ўрнига у сустлашиб бормоқда. Меҳнат аҳли тур-муш даражасининг омиши ўрнига пасайиб бораётганли-гини кўраймиз. Давлат ва ҳўжалик бошқариш систе-маси ислох бўлиш ўрнига кўп жиҳатдан у бузилиб бо-ромоқда. Ва, ниҳоят, партияни мустақамлаш ўрнига уни заифлаштириш ва обрўсиз-лантириш йўли ўтказилмоқ-да. Бу йўлни турли кучлар: оппозициядаги кучлар ҳам, партияимиз ичидаги кучлар ҳам ўтказишяпти.

Булларнинг ҳаммасини қан-дай тушуниш керак? Съезд ҳуусалар ва йўл-йўриқлар-ни белгилашда янгилашди, ёки Марказий Комитет, биз-ларнинг ҳаммамиз етарли даражада юксаликка қўта-риш олмадикми? Ачиқ бўл-са-ди, иккинчи ҳуусалар та-олиш керак. Марказий Ко-митет, аввало унинг Сиёсий бюроси ва секретариат съезд қабул қилган йўлни теғишли ташкилотчилик ва сиёсий иш билан муҳокамалади. XXVII съезддан кейин пар-тия обрўсини тушиб кетаётган-лигининг сирларидан бири-ни мен ана шунда деб била-ман, деди нотийқ.

Партия танқидга

(Давоми. Боши олтинчи бетда).

Биз қайта куриш сясатини қорор топтириш ва Совет Иттифокнинг янги сиймаларини яратидиша жуда масъуль диялти, ҳал этувчи босқичи бошимиздан кеирмоқдамиз деб таъкидлади. СССРни АҚШдаги элчис У. В. Динин, СССРда Президенти лавозимини жорий этган давлатиша қарор қабул қилиниши билан мамлакатимизнинг бутун тарихида биринчи марта чинакам умумхалқ давлатини вукулда келтириш яқунданмоқда. Бу бар Совет кишилари учун, дехиямиз учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Ташкият сўзсўзисиша гапирарган бўлса, янгиша фикрлар сясатини кенг қўлама ишчи билан ўқатизиш учун конституцион негиз бар этилмоқда. Шундай қилиша ҳамкорлик ва умумийсон қадриятлар негизида тилиниши, чинакам тинчликни бунёд этиш учун мисли қилмирган имкониятлар бу бундо бўлади. Халқлар шуккутмоқда.

Бу мақсадлар демократик социализм голларининг мубалларидан куч-қудрат олди. Энг асосий вазира шундирки, ибोरатки, қайта қуриш сати мамлакатимиздаги бича халқлар учун улар ҳақида фаолиятининг ҳамма ҳаларида имкони борини салмоқдорроқ амалий натижалар бериши керак. Нотиймончи билан қўйилган қарар уқитиди: М. С. Горбачёвнинг буюриу ва таътирлар учун кенг қамовий арабистонини эришди. Совет Иттифоқи Президентининг лавозимидан шунинг мақсадларда самарали фаолиятини вазирига жумла мумкинси жавоб бериши.

Марказий Комитетнинг
ричи секретари П. К.
чинскийга сўз берилади.
жумладан, бундай де
учинчи бўлим хусусида о
берилганидан кейин биз б
биримизни қутлаган эд
Дарҳақиқат, бу катта га
ба, деб ўйлайман. Бизни
депутатларимиз М. С. Г
бонув учун овоз берилади.

Латвия Компартия
Марказий Комитетининг
ринчи секретари Я. Я. В
рис республикада Компар
вакиллари номидан сузга
қиб, М. С. Горбачевни
Президент лавозимига кў
тидишини қўллаб-қувват
ди. Иттифоқнинг янги мо
ли тўғрисидаги қону
пайсалга солмай тайёр
керак деб у Михаил Сер
вичга унганни айтди.
ни гапла солиб бўлма
масалани қўриб чиқш
рак, иттифоқнинг янги ш
номаси лойиҳасини тез
ишлаб чиқш лозим, деб

тирди у.
КПСС Марказий Коми-
ти Сийсий бюросининг эти-
си, СССР Министрлар Со-
ветининг Раиси Н. И. Рижко
минбарга чиқадди. Ҳукум
бошлиғи Пленум аҳлига С
сий Бюронинг яқялди нуқ
назарини айтди, мамла-
Президентлигига Михаил
Сергеевич Горбачевни та-
сия этиш ва унинг сайла-
шига эришиш керак. Фа-
тугина ҳозир мамлака-
бошлиқли қилиши мум-
деб таъкидладди Н. И. Ри-
жко.

Съезд ишлаб турган ва
даги «Узаро илтифотлар»
сусида (Уртоклар бунн ш
дай деб аташди) жуда б
мағанда мажлис аҳлида э
рат қолишин истамас э
деб сўзини давом этти
Министрлар Советинин
иси. Биз Михаил Сергее
билан дўст ва маслакда
миз. Кўп йиллардан бун
ма-ён ишлаймиз. Биз ба
бир йилнингнинг билими
сормайди, дейишга т
бўлади. Принципиал
сизларни биз принци
лик билан муҳокама қил
даимиз. Лекин шун айтиш
керакики, биз стратегик ма
маларда маслакдошмиз.
гунги воқеа, хойнаҳой,
нинг айбим билан бўлди
ғи. Сўзга чиқсан урток
ларимга таъсир этди, э
моқли, шунинг учун бу
керак нутқим ўта ҳаяжон
бўлди. Бу урток жума
тез минбарга чиқяпти-да

Ми бу ўринда нутқимиз
дебочаси ҳақида гапиряпми.
шу қисми Марказий Ко
тет азъдорларида ҳам, бо
ўртоқларда ҳам муайян а
рат қолдириди. Нутқимиз
қолган қисми ҳақида шу
айтмоқчиманки ҳозир
уни қайтаршга тайёрм
ўртоқлар шуни билишлари
истар эдимки, менинг по
диям қатъий — мен Го
чев билан бирга борапман.

қариш бирлашмаси пойаб-
залчиси Абдулвахоб Хўжа-
нов, Тўрақўрғон район иш-
лаб чиқариш бирлашмаси ти-
кувчиси Ҳафиза Абдурахмо-
нова, Фарғона вилояти ижро-
роқоми аҳолига маиший хиз-

таёт боқармаси Ленинград райони шиллаб чиқариш бир-лашмасининг сартароши Набиёнов Мамажоновлар ўз бурюрмачилари ва мижозлари тахсинига сазовор бўлмоқдалар.

Хеч шубҳа йўқки, хизмат соҳаси ходимлари бундан бунён ҳам меҳнаткашлар огирини энгил қилиш, уларнинг кайфиятини хушнуд этиш йўлида астойдил меҳнат қиларилар.

БИР ПИЁЛА ЧОЙ БАҲОРИ

ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

ОЙНОМА

ХАМАЛ

Қуёш осмон бўйлаб ҳаракатини давом эттирар экан, 21 мартга келиб Хут буржидан Ҳамал буржига ўтади. Шунда гуё фароғатини топадиган бўлади. Буни боимиз Алишер Навоий ҳайратомуз тарзда шундай ифодалайди:

✦ Мухр чу истиди Ҳамал фароғи,
Дашт узра битар қўзиқуллоғи

Яъни, қуёш Ҳамал буржига ўтиб, фароғат топишни ихтиёр этган дамдан бошлаб даштларда қўзиқуллоғи униб чиқади. Ҳамал — бу ҳижрий йилноманинг янги ойигина эмас, балки йил боши ҳамдир. Шу кун кундуз билан кечанинг баҳорги тенглашиши рўй беради. Унинг аҳсо-ну неъматларини кўзда тутиб, Беруний айн кунни: «Энг шарафли, энг яхши кун», — дейди унинг «Хиндистон» аса-рида. Шу-шу кундуз узайиб, кеча қис-қариб боради. 25 март кечаси соат 2.00 дан иттифоқимизда ёнги вақтга ўтилади.

✦ Кун Ҳамалга кирди эрса, келди олам Наврўзи,
Кечди бахман зимҳарир қиш,
Қолмади, қори, музи,
(Робғўзий).

✦ Наврўз ўлғач тикандан —
Барги гул ҳосил ўлар.

✦ Қўқламда қадалган нихол —
Қўлоч етмас чинор бўлар.

Баҳор деҳқон учун мўл ҳосилга пухта замин тайёрлаш даярлидир. Бу ойнинг чўпон учун ҳам моҳияти катта. Хут кириб-кирмаёқ қўзилатишни бошлаган чорвадорлар Ҳамал охирида айн тал-бирни кўнгилдагидек яқунлаш пайида бўладилар.

Кун кунга, йил йилга ўхшамайди. Бу фаслларга ҳам хос. Бунда табиат-нинг темир қонуниятларидан бири, чу-

нончи унинг бир хиллигини ёқтирмасли-ги намоён бўладики, Бедил шундай дейди:

✦ Пастда — кўк-қўқатзор, тешада — осмон,
Ҳар кўкат баҳори — ўзгадир

✦ Хушдурр боғи коннот гули,
Барчасидан яхшироқ ҳаёт гули!

✦ Оламни едириб-ичирувчи, қийинтирув-чи деҳқону борбон ва чўпонларимиз манглайдан шоша-шоша тер оқмаган, қоржомаси елкаларига ёпишмаган кунни кунга қўшмайди улар.

✦ Кун эмас, маржон-маржон тер оқмасе,
Коржоме елкаларга ботмасе!

✦ Бундайларнинг ушлаган тупроғи ол-тин бўлишини орзу қилиб, Алишер Навоий шундай дейди:

✦ Агар туфроқ олсанг, бўлсун олтин,
Ойсанг қатран ҳай дурри макнуни!

✦ Ҳамал — амали билан,
Амали-тамайл билан.

✦ Бир кун барвақт эккан
Ун кун аввал ўлар.

✦ Табиат энди жонбахш қўқлам ёмғири-дан камситмасе бўлди. Мана бу ақо-йиб байт бунга илтижодек янграйди:

✦ Етти қилм эткай сени интиҳоб,
Наврўз будути, сароб бўл, сароб!

✦ (Носир Хисрав).

Р. ЖУМАНИЕЗОВ.

Жунбуш урар яна ҳаёллар,

Баҳор бағми,
Наврўз дилга жо.

Абадий Баҳорим,
юртимда қолгил,

Дугоналар қалбидан
тошар илтижо...

Леонардо да Винчи

ИБРАТЛИ ҲИКОЯТ

ТОҚ НОВДАСИ БИЛАН ҚАРИ ДАРАХТ

Қулардан бир кун тоқ новдасида ўзини янада эркин ва беҳавотир сезиш учун қари дарахт танасини чирмаиб олиш фикри туғилди. Деҳқон ерга қумган қор-далаларга чирмашиб оdatдагидек ўсватган бошқа ўрtoқла-ри анабланиб сўрашди:

— Сенга шу қари дарахт-дан нима манфаат? Унинг ахволини кўрмайсанми? Бахтсиз бир онда синиб, қу-ласа, ҳолинг не кечади?

— Ташвишимни қилмай қўя қолинг. Ақлим етарли. Бир кунимни кўриб кетар-ман, — қўрслик билан жавоб қайтарди ўзининг тўғри иш қилаётганига ишонган новда.

У дарахт танасини яна ҳам қаттиқроқ чирмай бошлади. Уни бошқа новдаларни йўла-да қолдириб, баландга чи-қиш ва яшил ёнбарларини кўй-шга қўйиш, шу билан уми-рини узайтириш орузи тарк этмасди.

Лекин у танлаган дарахт узoқ умрида қўлни кўрган-ди, зўр-базўр нафас оларди. Унинг қўлига шохлари ал-лақачон қуриган, илма-те-ки танаси эса шамол эсди дегунча қалтирарди.

Қулардан бир кун дарахт оҳ тортиб, йиқилди. Уни маҳкам қучоқлаган қалтаўй тоқ новдаси эса азамат га-вада остида эзилиб ҳалок бўлди.

НИЛУФАР

Ломбардиянинг дала ва ўтлоқларидан оқиб ўтадиган Тичинонинг ям-яшил соҳили-да гоёт лафозлилу нилуфар гули чиқди. Бошқа дала гуллари ахтирор билан унинг бекиёс ҳуснига ҳатто соя солмаслик учун эгилдилар. У эса келишган қаддини юқори қўзар, шамолда шо-дон чайқалар экан, сувдаги аксига қараб сира тўймасди.

Ажойиб ҳуснига маҳлиё тўл-қинлар гулга эга бўлишга қарор қилдилар.

Ҳадемай бутун бошли дараё ахтирордан қайнаб-то-шиб кетди. Енгиб бўлмас ис-так асир бўлган тўқинлар борган сари тинчлини йўқо-тарди. Сув зарраларига чў-милган таңҳо ва мағрур нил-луфар бўлса, нозиккина қо-матини букмай ўз жамолини кўз-кўз қиларди.

Шунда тўқинлар ялаб, ўпиргудек бўлиб, ўзи билан бирга мағрур гузалин гир-добга олиб тушмагунча қир-қоқ яна ҳам қаттиқроқ ҳамла қилаверди.

ЕНҒОҚ ВА

ҚўНҒИРОҚХОНА

Қаердандир ёнғоқни ўмар-ган қарга қўнғиқроқхона то-мон учиб келди. Яхшилаб ўрнашиб олгач, панжаси би-лан ўлжасини маҳкам уш-лаб, ширин мағзига етиш учун тумшуги билан тўқил-лата бошлади. Ё зарб қат-тиқроқ бўлди, ё қарга эх-тиёсизлик қилди, ёнғоқ бирдан унинг панжасидан озода бўлиб, пастга юмалаб, девор ёриғига тушиб-да, кў-дан йўқолди.

— О, ҳалоскорим, оли-жаноб девор! — илтижо қил-ди қарганинг ўткир тумшуги зарбидан ҳали ҳам ўзига келмаган ёнғоқ. — Мени ас-раб қол, менга раҳминг кел-син! Сен шунчалар мустақ-кам ва улғуворсан, қўнғи-роқхонанг бирим ўзингга ярашган. Мени қувиб юборма!

Қўнғиқроқлар бўғик ва норози оҳангда наранглаб: «Ёнғоққа ишонам! у сенга беадад хавф туғдирад!» деб деворни огоҳлантиришди.

— Мен яланғоч бечорани ташлаб қўйма! — Қўнғиқроқ-ларнинг даргазаб товушини босиб кетгудек билан давом

этди ёнғоқ. — Қисмат экан, қадрдон шохимни тарк этиб анави ёвузнинг чағалига тушдим. Ўзимни қарганинг тумшугида кўрғач, шундай онт ичдим: мабодо, ажал ко-мидан қутулсам, кунларим-ни бирон-бир ковакда тинч-гина ўтказаман.

Ёнғоқнинг шинасталик билан айтган сўзлари девор-ни жудаям мутаассир қилди. Қўнғиқроқларнинг огоҳланти-ришига қарамай у ёнғоққа ҳиммат кўрсатишга ва туш-ган ковағидан жой беришга қарор қилди.

Бироқ вақт ўтиши билан ёнғоқ қўнғиқроқларни буткул унутди, яхшилаб ўрнашиб олгач, илдиэларини чиқарди, улар бўлса, меҳмондўст де-ворни емира бошлади. Ҳаш-паш дегунча девор ёриғидан нилонинг илк новдалари бош кўтариб чиқди. Аҳил-лик билан куч тўплаб, юқо-рига бўй қўзавердилар. Маъ-лум мулдат ўтиши билан ёнғоққа ёнғоқнинг шохчалар-ни ўсиб, ҳатто қўнғиқроқхона-дан ҳам ошиб кетди.

Илдиэлардан девор ўзи-нинг насибасини олди. Ёпиш-қоқ ва ўзар томирлар ўзи-ни қўйгандан қўйди. Эски деворни ёриб, емириб, тош ва гишларни раҳмсизлик билан суриб чиқарди.

Бир пайлар қумга туш-ган тошдек тинчгина яшай-ман деб қасам ичган бечо-раҳол ёнғоқнинг маккорли-гини девор жуда кеч ан-глаб етди. Доно қўнғиқроқ-нинг тапига ўз вақтида қу-лоқ солмаганига, ишонувчан-лигига қайгуришдан, ўзини айблашдан ўзга бирон чора-си қолмаганди.

Ёнғоқ дарахти эса ҳеч нарса билан иши бўлма-и мағрур эсаверди, қўнғиқроқ-хона эса борган сари еми-рилари.

Русчадан
Темур УБАЙДУЛЛАЕВ
таржимаси.

Шахмат бурчаги ДУРАНГ ЎЙНАШ ҲАМ САНЪАТ

Рақиблир аниқ ва пухта ўйнаган тақдирда шахмат тахтасида кучлар тенг келган вазиятлар тез-тез содир бў-либ туради. Икки шох бир-бирига қарама-қарши туради. Оқларнинг ўн олти донадан иборат умидбахш этувчи ар-мияси қораларнинг шунга тенга-тенг кучи билан жанг қилади. Ниҳоят тинч ва кес-кин кураш орқада қолади. М. И. Чигорин ёзганидек: «Ибратли партиялар! Шах-матчилар ажойиб бу ўйни ихлосмандларини одатдагича бўлмаган «санъат»лари би-лан ҳайратга солиш учун олис-олис ерлардан халқро мусобақаларга келадилар».

Ўз даврининг энг кучли шахматчилари Мак-Доннелъ ва Лабурдоне ўртасида 1834 йилда Лондонда бўлиб ўтган матчада дуранглар ҳисобга олинмаганди. Дастлабки халқро мусобақаларда (1851 йилда Лондонда, 1862 йил-да Парижда) дуранг бўлган учрашувлар қайтадан ўй-налганди. 1867 йилда Па-рижда ўтказилган учинчи халқро турнирда эса ду-рангларни ҳисобга олиш ва қайта ўйнаш у ёнда турсин, инкала рақибга ҳам мағлу-бият берилганди.

Фақат 1870 йилда Баден-баден шаҳрида ташкил этил-ган халқро мусобақадагина партия дуранг натижа билан тугатган тақдирда рақиблирга ариятдан очко ёзилмаганди.

А. ИНОКОВ,
шахмат бўйича СССР спорт мастерлигига ном-зод.

бўлди. Шахматчи оdatда 64 қатакли тахта ёнда халға берилиб ўтган чoғда куч-лар тенг бўлишига қарамас-дан бирорта сипоҳи ва пи-дасини онгли равишда қур-бон қилади ва рақиби учун катта армияни бошқариш имкониятини яратди. Ўзи эса кам сонли, аммо сафар-бор, аниқ режалли, яхши ушлаган отрядини қарши ҳу-жумга ташлайди.

Шахматда натижа эмас, балки гоёларга бой, шидда-ли тус оладиган, эътиборни жалб этадиган қизиқарли кураш қадрланади. Қўхна бу ўйни ана шу жиҳати билан ажойиб ва гаройиб!

Ўз даврининг энг кучли шахматчилари Мак-Доннелъ ва Лабурдоне ўртасида 1834 йилда Лондонда бўлиб ўтган матчада дуранглар ҳисобга олинмаганди. Дастлабки халқро мусобақаларда (1851 йилда Лондонда, 1862 йил-да Парижда) дуранг бўлган учрашувлар қайтадан ўй-налганди. 1867 йилда Па-рижда ўтказилган учинчи халқро турнирда эса ду-рангларни ҳисобга олиш ва қайта ўйнаш у ёнда турсин, инкала рақибга ҳам мағлу-бият берилганди.

Қадрли газетхонлар, юқо-ридаги партия билан бир та-нишиб кўринг, унда дурангга эришладиган вазият акс этган.

А. ИНОКОВ,
шахмат бўйича СССР спорт мастерлигига ном-зод.

СПОРТ АХБОРОТИ

ЧИМ ХОККЕИ

Андижонда биллур соврин — мамлакат кубоғи учун ўтказилган зонал мусобақа бўлди. Денисининг «Старт» командасини йирик ҳисобда (6:0) енган майдон эгалари «Звезда» хок-кейчилари турнир ғолиби бўлдилар. Натижада улар финалга ягона йўлланмани кўлга кiritдилар. Олмаотанинг «Динамо-2» коллекти-ни ҳам андижонликлар каби 6 очко тўплади. Лекин ки-ритилган ва ўтказиб юбо-рилган тўлар нисбатига кў-ра «Звезда» биринчи ўрни-ни эгаллади.

Ана шундай зонал мусо-бақалар мамлакатимизнинг яна уч шаҳрида ҳам бўлиб ўтди. Эндиликда ғолиблар март ойи охирида Ленин-градда ўтказиладиган ҳал қилувчи финал учрашува-рида иштирок этадилар. Бу босқичда уларга ўтган йил-ги мамлакат биринчилигида олдинчи ўринларни эгалла-ган яна тўрт кучли команда ҳам қўшилди.

Олий лигада икки учра-шув бўлиб ўтди. Москвада-ги «Олимпийский» спорт комплексида пойтахтнинг «Спартак» ва МАСК коман-далари учрашдилар. Ўйин давомида томошбинлар дар-дозларга кiritрилган 9 та тўпнинг шохиди бўлдилар. Бунда омад спартакчиларга кулиб бoқди — 5:4.

Минск динамочилари Дне-пропетровскнинг «Днепр» клубини қабул қилиб, 2:0 ҳисобида ғалаба қозондилар.

ШАХМАТ

Республика биринчилиги чирчиқлик мастер Сергей Загребельнийнинг ғалабаси билан якуланди. Бу так-

рибали шахматчи ўн тўрт имкониятдан 9,5 очко тўп-лаб, Ўзбекистон чемпиони бўлди. Самарқандлик Шухрат Сафин ғолибдан ярим очко кам тўплади. Чирчиқлик Сайдали Нўл-дoшев учинчи ўринни эгал-лади.

ФИГУРАЛИ УЧИШ
Термизда кўнгилли спорт жамятилари ва идоралари командалари ўртасида ўтказилган республика очик би-ринчилиги низоҳсига етди. Фарғонанинг «Химик» клуби мерганлари биринчи ўринни эгалладилар.

Шахсий ҳисобда фарғона-лик Александр Фрезей за-фар қўчди. Аёллар ўртасида чирчиқлик Тамара Мальце-ва Ўзбекистон чемпиони бўлди.

ДЗЮДО

Алитус шаҳрида ўтказил-ган (Литва) касба союэлари Бутунитиёқ кўнгилли физ-култура ва спорт жамяти-нинг биринчилигида ғолиб-лик учун қизгин кураш бор-ди. 86 килограммга вази-да майдон эгалари вакили А. Баранаскас ғолиб чиқ-ди. Чирчиқлик Рефат Абке-римов ҳурмат шoҳсупаси-нинг учинчи поғонасига кў-тарилиб, бронза медали би-лан тақдирланди.

БАСКЕТБОЛ

Эркақлар командалари ў-ртасидаги (олий лига) навба-диги учрашувлар куйидаги натижаларни берди: РТИ (Минск) — «Динамо» (Мос-ква) — 81:92, «Шахтёр» (Донецк) — АСК (Олмаот) — 76:100.

Мухаррир ўринбосари
Н. ЕҚУБОВ.

КОЛХОЗДА ШИФОБАХШ СУВ

СССР Соғлиқни сақлаш ми-нистрлигига қарашли «Сре-дизгеоминвод» экспедицияси аъзоларининг Фарғона об-ласть Бувайда районидagi «Ок-тябрь» колхози ҳудудида олиб борган ишлари якунланди. На-тижа кутилганидан ҳам зиёда бўлди. 2.500 метр чуқурлик-дан шифобахш сув отилиб чиқди. Лаборатория текшириш-ларига қараганда, унинг тар-кибида калий, натрий, мағний,

кальций, хлор, бром, йод, сульфат, гидрокарбонат синг-ри моддалар борлиги аниқ-ланди. Дастлабки ҳулосалар мута-хассислар ҳужмига ҳавола этилди. Уларнинг аниқ фикр-ларидан сўнг амалий ишга киришилди. Яъни иттифоқ микёсдаги санитарий қу-рилиши бошлаб юборилди.

Ш. ДОЛИМОВ.

Раққоса хиром айлар...

У. ҚУШВОҚОВ фототўждилри.

ХАЛҚ БИСОТИДАН

Бошини ёнғоқ ва тик тўт-моқ мутелин ҳамда мағрур-лиқни эмас, ҳурмату тўғри-лик маъносини ифода этмо-ғи дозим.

Тилининг соқчиси — тил. Агар у чегарадан чиқмоқчи бўлса, жазосини олгусидир.

Ясама тиш иккинчи умр савдосига ўхшайди. Ҳеч бан-да кўз очиб кўрганидан қол-маскин.

Нуккул ўзгалар фикри би-лан иш юритадиган бўлсанг, бошини кўтариб юришга не ҳожаат.

Иккин хил бoйлик мавжуд: моддий ва маънавий. Бирни қилишга вафо қилмайди. Ик-кинчисини эгалласанг у уйр-бoд сенга ёр бўлиб, обрў-эъти-борли этади, элга танитида.

Феълнинг кенглиги бе-ғамликка, тежамкорлик ҳа-сисликка олиб келмаслиги керак.

Юрак касаллигини даво-лашдан қўнгил хасталигини даволаш қийин. Биринги пи-фокорнинг маҳорати, иккин-чисига одамийлик зарур.

Тўпловчи: О. УСАРОВ.

БОШҚОТИРМА

1. «Қадимий халқлардан қолган ёдгорликлар» асариди Наврўз байрами ҳақида маълумотлар ёзган қомусий олим. 2. Парк халқларининг аълолаш, баҳор айёми. 3. Хушбўй, маънавий ўсимлик. 4. Бирор ўсимлик новда ёки кўртганин бошқа ўсимлик танасига ўтказиш. 5. Кўп йиллик ўсимликларнинг умумий номи. 6. Дарахтларни қў-пайтириш усули. 7. Бутун борлиқ. 8. Гул шираси билан оққатланувчи фойдали хашарот. 9. Дарахтнинг илк мева-си. 10. Мевазор ва гулзор бунёдкори. 11. Баҳор элчиси, қуш. 12. Тўда бўлиб яшайдиган хашарот. 13. Ўзбекис-тондаги фойдали, ўтқоқ қуш. 14. Баҳорда ҳарорат ўзга-риниш тўғрисида ҳосил бўладиган мусоффо тоғчи. 15. Дала меҳнаткашлари оромгоҳи. 16. Шапалоқ баргли гул. 17. Сайроқ қуш. 18. Наврўз таомни. 19. Дарахтнинг барг ёки гулга айланадиган илк аъзоси. 20. Хушбўй қўқат.

Ф. ОРИПОВ тузган.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»

«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»

Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана. Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Тержима бўлими — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

ТЕЛЕФОНЛАР: Мухаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб, — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Тержима бўлими — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.